

หลักกฎหมายเกี่ยวกับการปลอมเอกสาร

หลักกฎหมายเกี่ยวกับการปลอมเอกสารที่จะศึกษาต่อไปนี้เป็นบทมาตราที่บัญญัติถึงการกระทำที่เป็นความผิดและกำหนดโทษสำหรับการกระทำ เช่นว่านั่นซึ่งในที่นี่จะศึกษาตัวบทกฎหมายเกี่ยวกับการปลอมเอกสารทั้งของไทยและต่างประเทศเพื่อใช้เป็นแนวทางสำหรับการศึกษาเปรียบเทียบขอบเขตความรับผิดชอบทางอาญาของการปลอมเอกสาร แต่ก่อนที่จะศึกษานรายละเอียดของตัวบทกฎหมายดังกล่าว ผู้เขียนเห็นว่า ควรที่จะทำความเข้าใจถึงลักษณะ โครงสร้างภายนอกของกฎหมายลายลักษณ์อักษรในภาพรวมว่ามีการจัดหมวดหมู่ความผิดเกี่ยวกับการปลอมเอกสารรวมทั้งการปลอมประเภทอื่นๆ ไว้อย่างไรบ้าง โดยจะทำการศึกษาเฉพาะการปลอมเอกสารและการปลอมแปลงเงินตราเป็นสำคัญ

3.1 การจัดหมวดหมู่ความผิดปลอมเอกสาร

การปลอมเอกสารมีกฎหมายบัญญัติเป็นความผิดไว้ทั้งประเทศในระบบซีวิลลอว์และคอมมอนลอว์ซึ่งบางประเทศบัญญัติไว้ในรูปของพระราชบัญญัติ (Act) แต่บางประเทศบัญญัติไว้ในรูปของประมวลกฎหมายอาญา (Penal Code) การศึกษาการจัดหมวดหมู่ความผิดปลอมเอกสารจะทำให้ทราบว่าแต่ละประเทศนั้นมีแนวความคิดเกี่ยวกับโครงสร้างบทกฎหมายลายลักษณ์อักษรดังกล่าวอย่างไร โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องของการจัดการปลอมเอกสารไว้ในส่วน (Part) ลักษณะ (Title) หรือหมวด (Chapter)ใด นอกจากนั้น การจัดหมวดหมู่กฎหมายของบางประเทศยังทำให้ทราบว่า ความผิดที่จัดหมวดหมู่นั้น ๆ เป็นความผิดที่มีโทษร้ายแรงหรือไม่อีกด้วย โดยแบ่งการศึกษาออกเป็นกรณีของประเทศไทยและต่างประเทศเพื่อศึกษาเปรียบเทียบเป็นแนวทางการวิเคราะห์สำหรับจัดหมวดหมู่ความผิดปลอมเอกสารที่เหมาะสมสำหรับประเทศไทยต่อไป

3.1.1 การจัดหมวดหมู่ความผิดปลอมเอกสารของประเทศไทย

การจัดหมวดหมู่ประเภทความผิด เป็นลักษณะที่มักจะพบอยู่ในประมวลกฎหมาย เนื่องจากว่า เป็นกฎหมายที่บัญญัติขึ้นโดยรวบรวมบทบัญญัติเรื่องเดียวกันที่กระจัดกระจายกันอยู่เอามาปรับปรุงให้เป็นหมวดหมู่ วางหลักเกณฑ์ให้เป็นระเบียบเรียบร้อย มีข้อความทั่วถึงซึ่งกันและกัน สำหรับกฎหมายอาญาของไทยในลักษณะของประมวลกฎหมายที่จะศึกษานั้น ได้แก่ กฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ.127 และประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ.2499

กฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ.127 แบ่งออกเป็น 2 ภาค คือ ภาค 1 ว่าด้วยข้อบังคับต่าง ๆ และภาค 2 ว่าด้วยลักษณะความผิด ซึ่งความผิดฐานปลอมหนังสือจะอยู่ในภาค 2 ส่วนที่ 5 ว่าด้วยความผิดที่กระทำให้เกิดภัยอันตรายแก่บุคคลและทรัพย์ หมวดที่ 7 โดยความผิดฐานปลอมแปลงเงินตราจะเป็นความผิดหมวดที่ 5 การปลอมหนังสือและปลอมแปลงเงินตราตามกฎหมายลักษณะอาญานี้ไม่เข้าความผิดลหุโทษ

ประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ.2499 แบ่งเป็น 3 ภาค คือ ภาค 1 บทบัญญัติทั่วไป ภาค 2 ความผิด และภาค 3 ลหุโทษ การปลอมเอกสารเป็นความผิดในภาค 2 ลักษณะ 7 ความผิดเกี่ยวกับการปลอมและการแปลง หมวด 3 ความผิดเกี่ยวกับเอกสาร ส่วนการปลอมแปลงเงินตราจะอยู่ในลักษณะเดียวกัน แต่อยู่ในหมวด 1 ความผิดเกี่ยวกับเงินตรา

จากโครงร่างกฎหมายอาญาทั้งสองฉบับดังกล่าวข้างต้นจะเห็นได้ว่า กฎหมายลักษณะอาญามีการแบ่งออกเป็น ภาค ส่วน หมวด และมาตรา ส่วนประมวลกฎหมายอาญาแบ่งออกเป็น ภาค ลักษณะ หมวด และมาตรา ดังนั้น "ส่วน" ในกฎหมายลักษณะอาญาจึงไม่ต่างกับ "ลักษณะ" ในประมวลกฎหมายอาญาเท่าใดนัก สำหรับความผิดตามกฎหมายลักษณะอาญา ส่วนที่ 5 ส่วนใหญ่ประกอบไปด้วยความผิดเกี่ยวกับความสงบสุขของประชาชน ความผิดเกี่ยวกับการก่อให้เกิดภัยอันตรายต่อประชาชน และความผิดเกี่ยวกับการปลอมและการแปลงตามประมวลกฎหมายอาญานปัจจุบัน แต่เมื่อมีการร่างประมวลกฎหมายอาญามาใช้บังคับจึงได้แยกความผิดเหล่านี้ออกมาบัญญัติเป็นแต่ละลักษณะต่างหาก การปลอมเอกสารและปลอมแปลงเงินตราต่างเป็นหมวดหนึ่งในลักษณะความผิดเกี่ยวกับการปลอมและการแปลง ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบการจัดหมวดหมู่ของกฎหมายอาญาทั้งสองฉบับแล้ว ผู้เขียนเห็นว่า ส่วนที่ 5 ของกฎหมายลักษณะอาญาเป็นการจัดที่เน้นถึง

วัตถุประสงค์แห่งการกระทำ คือ เป็นความผิดที่กระทำต่อบุคคลและทรัพย์สิน ส่วนลักษณะ 7 ของประมวลกฎหมายอาญาจะเน้นในแง่ของการกระทำซึ่งได้แก่ การกระทำทั้งหลายที่เป็น การปลอมและการแปลงมากกว่าเน้นวัตถุประสงค์แห่งการกระทำ อย่างไรก็ตาม การปลอม เอกสารและการปลอมแปลงเงินตราต่างก็ไม่เข้าความผิดลหุโทษ ทั้งตามกฎหมายลักษณะ อาญา และประมวลกฎหมายอาญาแต่อย่างใด

3.1.2 การจัดทำหมวดความผิดปลอมเอกสารของต่างประเทศ

การจัดหมวดหมู่ความผิดปลอมเอกสารของต่างประเทศที่จะศึกษาต่อไปนี้เป็น การศึกษาโครงร่างของกฎหมายลายลักษณ์อักษรที่มีการบัญญัติเกี่ยวกับการปลอมเอกสารที่มีลักษณะต่างๆ กันไปโดยจะทำการวิเคราะห์เปรียบเทียบกับการจัดหมวดหมู่ของประเทศไทยดังนี้ คือ

ประมวลกฎหมายอาญาของประเทศฝรั่งเศส (The French Penal Code) ¹ แบ่งออกเป็น 3 ภาค โดยความผิด Crimen Falsi (Counterfeiting) จะรวมความผิดปลอมเอกสาร (Forgery) เอาไว้ในแผนก (section) เดียวกันด้วย แต่คนละ มาตรา (article) ซึ่งความผิดทั้งสองนี้อยู่ในภาค 3 (Felonies and Misdemeanors and their punishment) ลักษณะที่ 1 (Felonies and Misdemeanors Against the Public Good) หมวดที่ 3 (Felonies and Misdemeanors Against the Public Order) ซึ่งแสดงให้เห็นว่าความผิดเกี่ยวกับ Counterfeiting จำพวกเหรียญกษาปณ์ การปลอมดวงตราของรัฐ ธนบัตร ตราสารเปลี่ยนมือของมหาชน พันธบัตร แสตมป์ และการปลอมเอกสารซึ่งมีทั้งที่เป็นความผิดประเภท Felony และ Misdemeanor นอกจากนี้ยังแสดงให้เห็นอีกว่า การปลอมเอกสารจัดเป็นความผิดเกี่ยวกับความสงบสุขของประชาชน

¹ ดู The American Series of Foreign Penal Codes Series 1: The French Penal Code, trans. Jean F. Moreau and Gerhard O. W. Mueller (New Jersey: Fred B. Rothman, 1961).

ประมวลกฎหมายอาญาของประเทศเกาหลี (The Korean Criminal Code)² แบ่งเป็น 2 ภาค คือ ภาคทั่วไป และภาคความผิด ซึ่งภาคความผิดมีทั้งสิ้น 42 หมวด การปลอมเงินตราอยู่ในหมวด 18 ความผิดเกี่ยวกับเงินตรา (Crimes Concerning Currency) ส่วนการปลอมเอกสารอยู่ในหมวด 20 ความผิดเกี่ยวกับเอกสาร (Crimes Concerning Documents)

ประมวลกฎหมายอาญาของประเทศนอร์เวย์ (The Norwegian Penal Code)³ แบ่งเป็น 3 ภาค คือ ภาคทั่วไป ภาค Felonies และ ภาค Misdemeanor โดยความผิดปลอมเงินตรา (Counterfeiting of Money) อยู่ในหมวดที่ 17 ส่วนความผิดปลอมเอกสาร (Forging of Documents) อยู่ในหมวดที่ 18 ของภาค Felonies ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการปลอมเอกสารและปลอมเงินตรานั้น ประเทศนอร์เวย์ บัญญัติเป็นความผิดที่มีโทษร้ายแรง

ประมวลกฎหมายอาญาของประเทศเยอรมัน ซึ่งจะศึกษาต่อไปนี้มีด้วยกันสองฉบับ ๗ แรก คือ The German Penal Code of 1871⁴ แบ่งเป็น 2 ภาค คือ ภาคทั่วไป กับ ภาคความผิด การปลอมเงินตราและปลอมเอกสารเป็นความผิดหมวดที่ 8 และ 23 ในภาคความผิด (Felonies and Gross and Petty Misdemeanors Their punishment) สำหรับฉบับหลัง คือ A Preparatory Draft for the

² ดู Gerhard O. W. Mueller, eds., The American Series of Foreign Penal Codes Series 2: The Korean Criminal Code (New Jersey: Fred B. Rothman, 1960).

³ ดู The American Series of Foreign Penal Codes Series 3: The Norwegian Penal Code, trans. Harold Schjoldager and Finn Backer (New Jersey: Fred B. Rothman, 1961).

⁴ ดู The American Series of Foreign Penal Codes Series 4: The German Penal Code of 1871, trans. Gerhard O. W. Mueller and Thomas Buergenthal (New Jersey: Fred B. Rothman, 1961).

Revised Penal Code E 1962⁵ ฉบับนี้เป็นร่างประมวลกฎหมายอาญาของประเทศเยอรมันที่มีการแบ่งภาคเหมือนเช่นฉบับแรก ซึ่งการปลอมเอกสารและการปลอมเงินตราจะอยู่ใน fourth division ของภาคความผิด ได้แก่ ความผิดต่อความสงบสุขของประชาชน (Crime against Public Order) โดยอยู่ในลักษณะ 2 (Crime against Security of Legal and Monetary Transaction) แต่อยู่คนละหมวดกัน ร่างประมวลกฎหมายอาญาระดับหลังมีการจัดความผิดเป็น division และลักษณะ (Title) ซึ่งฉบับเดิมไม่ได้จัดเอาไว้

ประมวลกฎหมายอาญาของประเทศอาร์เจนตินา (The Argentina Penal Code)⁶ แบ่งเป็น 2 ภาค คือ ภาคทั่วไป กับ ภาคความผิด การปลอมเอกสารและการปลอมเงินตราจะอยู่ในภาคความผิด ลักษณะที่ 12 คือ Crime against Public Faith ซึ่งเป็นความผิดต่อความเชื่อถือของสาธารณะ โดยการปลอมแปลงเงินตราอยู่ในหมวดที่ 1 (Counterfeiting of Coins and Bank Notes and Forgery of Bearer Bonds and Credit Documents) ส่วนการปลอมเอกสารอยู่ในหมวดที่ 3 (Forgery of Document in General)

ประมวลกฎหมายอาญาของประเทศญี่ปุ่น (A Preparatory Draft for the Revised Penal Code of Japan 1961)⁷ แบ่งเป็นภาคทั่วไป กับ ภาค

⁵ ดู The American Series of Foreign Penal Codes Series 11: The German Draft Penal Code E 1962, trans. Neville Ross (New Jersey: Fred B. Rothman, 1966).

⁶ ดู The American Series of Foreign Penal Codes Series 6: The Argentine Penal Code, trans. Emilio Gonzalez-Lopez (New Jersey: Fred B. Rothman, 1963).

⁷ ดู B. J. George, Jr., The American Series of Foreign Penal Codes Series 8: A Preparatory Draft for the Revised Penal Code of Japan 1961 (New Jersey: Fred B. Rothman, 1964).

ความผิด ซึ่งการปลอมเอกสารและการปลอมเงินตราจะอยู่ในภาคความผิดแต่เป็นคนละหมวดกัน โดยการปลอมเงินตราอยู่ในหมวดที่ 17 (Crimes of Counterfeiting Currency) ส่วนการปลอมเอกสารอยู่ในหมวดที่ 19 (Crimes of Forging Documents)

ประมวลกฎหมายอาญาของประเทศตุรกี (The Turkish Criminal Code) ⁸ แบ่งเป็น 3 ภาค คือ ภาคทั่วไป ภาค Felonies และภาค Misdemeanors ความผิดปลอมเงินตราและปลอมเอกสารอยู่ใน ภาค Felonies ส่วนที่ 6 ซึ่งเป็นความผิดต่อความเชื่อถือของสาธารณะ (Crime against Public Confidence) แต่ต่างหมวดกันโดยถือว่า ความผิดทั้งสองนี้เป็นความผิดร้ายแรง

ประมวลกฎหมายอาญาของประเทศโคลัมเบีย (The Columbia Penal Code) ⁹ แบ่งเป็น 2 ภาค คือ ภาคทั่วไป และ ภาคความผิด การปลอมเอกสารและการปลอมแปลงเงินตราอยู่ในภาคความผิด ลักษณะ 6 คือ ความผิดต่อความเชื่อถือของสาธารณะ (Crimes Against Public Faith)การปลอมแปลงเงินตราอยู่ในหมวด 1 (Counterfeiting of Coin, Public and other Securities) ส่วนการปลอมเอกสารอยู่ในหมวด 3 (Forgery of Document)

พระราชบัญญัติกฎหมายอาญาของประเทศออสเตรีย (The Austrian Penal Act)¹⁰ แบ่งเป็น 2 ส่วน คือ Felonies กับ Gross and Petty Misdemeanors การปลอมเอกสารอยู่ในส่วนที่ 1 หมวดที่ 11 (Faisifying Public Instruments

⁸ ดู Nevzat Gurelli, The American Series of Foreign Penal Codes Series 9: The Turkish Criminal Code, 2nd ed. (New Jersey: Fred B. Rothman, 1976).

⁹ ดู The American Series of Foreign Penal Codes Series 14: The Columbian Penal Code, trans. Phanor Eder (New Jersey: Fred B. Rothman, 1967).

¹⁰ ดู The American Series of Foreign Penal Codes Series 12: The Austrian Penal Act, trans. Emeritua Norbert D. West and Samuel I. Shuman (New Jersey: Fred B. Rothman, 1966).

of Credit) ส่วนการปลอมแปลงเงินตราอยู่ในหมวดที่ 12 (Concerning Falsify Coins) ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ประเทศออสเตรเลียถือว่าความผิดทั้งสองประเภทนี้เป็นความผิดร้ายแรง

ประมวลกฎหมายอาญาของประเทศกรีนแลนด์(The Greenland Criminal Code)¹¹ แบ่งเป็น 2 ภาค การปลอมเอกสารและการปลอมแปลงเงินตราจะอยู่ใน Second Division ของภาคที่ 1 แต่คนละหมวดกัน โดยการปลอมแปลงเงินตราอยู่ในหมวดที่ 11 ความผิดเกี่ยวกับเงินตรา(Monetary Offenses) ส่วนการปลอมเอกสารอยู่ในหมวด 12 ความผิดเกี่ยวกับพยานหลักฐาน(Offenses Concerning Evidence)

ประมวลกฎหมายอาญาของประเทศกรีซ (The Greek Penal Code)¹² แบ่งเป็น 2 ภาค คือ ภาคทั่วไป และภาคความผิด โดยการปลอมแปลงเงินตราจะอยู่ในหมวดที่ 9 ความผิดเกี่ยวกับเงินตรา(Monetary Offense)ของภาคความผิด ส่วนการปลอมเอกสารจะอยู่ในหมวดที่ 10 ความผิดเกี่ยวกับเอกสาร (Offense Pertaining to Document)

ประมวลกฎหมายอาญาของประเทศสวีเดน(The Penal Code of Sweden)¹³ แบ่งเป็น 2 ภาค คือ ภาคทั่วไปและภาคความผิด การปลอมเอกสารและการปลอมแปลง

¹¹ ดู The American Series of Foreign Penal Codes Series 16: The Greenland Criminal Code, trans. Verner Goldschmidt (New Jersey: Fred B. Rothman, 1970).

¹² ดู The American Series of Foreign Penal Codes Series 17: The Swedish Penal Code, trans. Thorsten Sellin (New Jersey: Fred B. Rothman, 1972).

¹³ ดู The American Series of Foreign Penal Codes Series 18: The Greek Penal Code, trans. Nicholas B. Lolis (New Jersey: Fred B. Rothman, 1973).

เงินตราจะอยู่ในภาคความผิด หมวดที่ 14 คือ ความผิดเกี่ยวกับการปลอมและการแปลง (Crime of Falsification) เหมือนกัน แต่ต่างมาตรากันโดยการปลอมเอกสาร (Documet Forgery) อยู่ในมาตรา 1-5 ส่วนการปลอมแปลงเงินตรา (Counterfeiting Currency) อยู่ในมาตรา 6

ประมวลกฎหมายของประเทศสาธารณรัฐประชาชนโปแลนด์ (The Penal Code of the Polish People's Republic) ¹⁴ แบ่งเป็น 2 ภาค คือ ภาคทั่วไป และ ภาคความผิด ซึ่งการปลอมเงินตราจะอยู่ในหมวดที่ 31 (Falsification of Money, Securities, official Marks and Measuring Instruments) ส่วนการปลอมเอกสารอยู่ในหมวดที่ 35 (Offenses Against Documents) ของภาคความผิด

ประมวลกฎหมายอาญาของประเทศสาธารณรัฐสังคมนิยมโรมาเนีย (The penal Code of the Romanian Socialist Republic) ¹⁵ แบ่งเป็น 2 ภาค คือ ภาคทั่วไป กับ ภาคความผิด การปลอมเอกสารและการปลอมแปลงเงินตราอยู่ในภาคความผิด ลักษณะ 7 ความผิดเกี่ยวกับการปลอมแปลง (Offenses related to Falsification) โดยการปลอมเงินตราอยู่ในหมวดที่ 1 (Counterfeiting of money, stamps, or other items of value) ส่วนการปลอมเอกสารอยู่ในหมวดที่ 2 (Counterfeiting of authentication or making instruments) และ หมวดที่ 3 (Falsification of written documents)

¹⁴ ดู The American Series of Foreign Penal Codes Series 19: The Penal Code of the Polish People's Republic, trans. William s. Kenney (New Jersey: Fred B. Rothman, 1973).

¹⁵ ดู The American Series of Foreign Penal Codes Series 20: The Penal Code of the Romanian Socialist Republic, trans. Simone-Marie Vrabiescu Kleckner (New Jersey: Fred B. Rothman, 1976).

ประมวลกฎหมายอาญาของประเทศอิตาลี (The Italian Penal Code)¹⁶ แบ่งเป็น 2 ภาค คือ ภาคทั่วไป กับ ภาคความผิด การปลอมแปลงเงินตราและปลอมเอกสารอยู่ในลักษณะ 7 ความผิดต่อความเชื่อถือของสาธารณะ (Crimes against public confidence) หมวดที่ 1 (Counterfeiting money, Public Credit Securities and Duty - Bearing Paper) และหมวดที่ 3 (Falsification of Documents) ตามลำดับ

ประมวลกฎหมายอาญาของประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน (The Criminal Code of the People's Republic of China)¹⁷ แบ่งเป็น 2 ภาค คือ ภาคทั่วไป กับ ภาคความผิด การปลอมเอกสารและการปลอมแปลงเงินตราอยู่ในภาคความผิด หมวดที่ 3 คือ ความผิดต่อความสงบเรียบร้อยของเศรษฐกิจสังคมนิยม (Crimes against the Socialist Economic Order)

สำหรับความผิดปลอมเอกสารของประเทศอังกฤษ ซึ่งเป็นประเทศในระบบกฎหมายคอมมอนลอว์นั้น แต่เดิมมีได้บัญญัติเป็นลายลักษณ์อักษรไว้ มาในระยะหลัง ๆ จึงได้มีการร่างกฎหมายลายลักษณ์อักษร ซึ่งกฎหมายลายลักษณ์อักษรเกี่ยวกับการปลอมเอกสารของประเทศอังกฤษไม่ได้บัญญัติในรูปของประมวลกฎหมายดังเช่นประเทศที่กล่าวมาข้างต้น แต่บัญญัติความผิดปลอมเอกสารไว้โดยเฉพาะในรูปของพระราชบัญญัติ เช่น The Forgery Act 1913 หรือ รวมกับความผิดปลอมแปลงเงินตราในพระราชบัญญัติฉบับเดียวกัน เช่น The Forgery and Counterfeiting Act 1981 เป็นต้น อย่างไรก็ตาม ในทางตำรากฎหมายของประเทศอังกฤษส่วนมากได้มีการจัดความผิดปลอม

¹⁶ ดู The American Series of Foreign Penal Codes Series 23: The Italian Penal Code, trans. Edward M. Wise (New Jersey: Fred B. Rothman, 1978).

¹⁷ ดู The American Series of Foreign Penal Codes Series 25: The Criminal Code of the People's Republic of China, trans. Chin Kim (New Jersey: Fred B. Rothman, 1982).

เอกสารว่า เป็นความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สิน (offenses against property of individuals) 18 เช่นเดียวกับความผิดลักทรัพย์ ยักยอกทรัพย์ ฉ้อโกง ปล้นทรัพย์ ทรัพย์สินก รับของโจร และทำให้เสียทรัพย์สิน แต่ฐานความผิดที่จัดไว้เป็นความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สินดังกล่าวอาจมีต่างกันบ้าง นอกจากนี้บางตำราอาจจัดความผิดปลอมเอกสารไว้เป็นส่วนหนึ่งของความผิดฐานลักทรัพย์ (Crimes of Theft) 19 ซึ่งได้แก่ ความผิดลักทรัพย์ ยักยอกทรัพย์ รับของโจร กลฉ้อฉล และปลอมแปลงเงินตรา เป็นต้น

จากการวิเคราะห์โครงสร้างประมวลกฎหมายอาญาทั้งของไทยและต่างประเทศ จะพบว่า ส่วนมากแล้วแบ่งออกเป็น 2 ภาค คือ ภาคทั่วไป และ ภาคความผิด แต่บางประเทศอาจแบ่งเป็น 3 ภาค โดยขยายภาคความผิดออกเป็นภาคความผิดทั่วไป กับภาคความผิดลหุโทษดังเช่นในประมวลกฎหมายอาญาของไทย หรือภาคความผิด Felonies กับ Misdemeanors ในประมวลกฎหมายอาญาของต่างประเทศบางประเทศ เช่น ตุรกี และนอร์เวย์ เป็นต้น สำหรับความผิดปลอมเอกสารจะอยู่ในภาคความผิดโดยอาจมีการจัดรวมไว้ในส่วน ลักษณะ หรือ หมวด แล้วแต่ว่า มีการแบ่งโครงสร้างอย่างไร ซึ่งจากการศึกษาพบว่า มีการจัดรวมไว้ในความผิดเกี่ยวกับความสงบสุขของประชาชน เช่นประมวลกฎหมายอาญาของประเทศฝรั่งเศส ร่างประมวลกฎหมายอาญาของประเทศเยอรมันปี ค.ศ.1962 หรือจัดเป็นความผิดเกี่ยวกับความเชื่อถือของสาธารณะ เช่นประมวลกฎหมายอาญาของประเทศอาร์เจนตินา ประเทศตุรกี ประเทศโคลัมเบีย และประเทศอิตาลี หรือ จัดเป็นความผิดเกี่ยวกับการปลอมและการแปลง เช่นประมวลกฎหมายอาญาของประเทศไทย ประเทศสวีเดน และ ประเทศสาธารณรัฐสังคมนิยมโรมาเนียหรือจัดเป็นความผิดที่กระทำให้เกิดภัยอันตรายแก่บุคคลและทรัพย์สิน เช่นประมวลกฎหมายลักษณะอาญา หรือจัดเป็นความผิดต่อความสงบเรียบร้อยของเศรษฐกิจสังคมนิยม

18 WM. L. Clark and WM. L. Marshall, A Treatise on the Law of Crimes, 3rd ed. (Chicago: Callaghan and Company, 1927), pp. 522-538.

19 Edward Eldefonso and Alan R. Coffey, Criminal Law, (New York: Harper & Row, 1981), pp. 238-240.

เช่น ประมวลกฎหมายอาญาของสาธารณรัฐประชาชนจีน เป็นต้น อย่างไรก็ตาม แม้การจัดหมวดหมู่ความผิดเกี่ยวกับการปลอมเอกสารจะมีความแตกต่างกัน แต่เมื่อพิจารณาให้ดีแล้วจะเห็นว่า การจัดเหล่านั้นมีลักษณะที่ร่วมกันหรือเกี่ยวพันกันอยู่ เช่น การจัดเป็นความผิดเกี่ยวกับการปลอมและการแปลง กับความผิดเกี่ยวกับความเชื่อถือของสาธารณะ นั้นต่างก็มีคุณธรรมทางกฎหมาย หรือสิ่งที่กฎหมายประสงค์จะให้ความคุ้มครอง คือ ความมั่นคงและความเชื่อถือในการใช้เอกสาร หรือดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้นว่า ความผิดฐานปลอมหนังสือตามกฎหมายลักษณะอาญาของไทย จัดเป็นความผิดที่กระทำให้เกิดภัยอันตรายแก่บุคคลและทรัพย์สิน เช่นเดียวกับความผิดเกี่ยวกับความสงบสุขของประชาชน ความผิดเกี่ยวกับการก่อให้เกิดภัยอันตรายต่อประชาชน ก่อนที่จะแยกมาเป็นลักษณะความผิดเกี่ยวกับการปลอมและการแปลงในประมวลกฎหมายอาญาโดยเฉพาะ แม้ตามกฎหมายลักษณะอาญาจะจัดการปลอมหนังสือเป็นความผิดต่อบุคคลและทรัพย์สิน แต่เมื่อพิจารณานแง่วัตถุประสงค์แห่งการกระทำผิดแล้ว ผู้เขียนเห็นว่า ความผิดปลอมหนังสือเป็นความผิดต่อทรัพย์สิน แต่ที่มีการจัดเช่นนั้นเนื่องจาก มีความผิดฐานอื่นในส่วนเดียวกันเป็นความผิดที่ก่อให้เกิดภัยอันตรายแก่บุคคลหรือทั้งบุคคลและทรัพย์สินรวมอยู่ด้วยและที่สำคัญหนังสือนั้นก็ถือเป็นทรัพย์สินอย่างหนึ่ง ซึ่งแนวความคิดในการจัดเช่นนี้มีลักษณะคล้ายการจัดหมวดหมู่ความผิดปลอมเอกสารในตำรากฎหมายของประเทศอังกฤษ นอกจากนี้ ผู้เขียนยังมีข้อสังเกตเกี่ยวกับโครงร่างประมวลกฎหมายอาญาของประเทศต่าง ๆ อีกประการหนึ่ง คือ ความผิดเกี่ยวกับปลอมเอกสารกับปลอมแปลงเงินตรา มักมีการจัดอยู่ในส่วนหรือลักษณะความผิดเดียวกันเพียงแต่แยกหมวดกันเท่านั้น แต่ถ้าโครงร่างประมวลกฎหมายของประเทศใดไม่มีการจัดแบ่งเป็นส่วนหรือลักษณะโดยแบ่งเป็น ภาค หมวดและมาตราแล้ว ความผิดเกี่ยวกับการปลอมเอกสารและปลอมแปลงเงินตราก็จะแยกกันอยู่คนละหมวด เว้นแต่ประมวลกฎหมายอาญาของประเทศสวีเดนและสาธารณรัฐประชาชนจีนที่บัญญัติไว้ในหมวดเดียวกันแต่แยกเป็น คนละมาตรา หรือ The Forgery and Counterfeiting Act 1981 ของประเทศอังกฤษที่มีการนำเอาการปลอมเอกสาร และการปลอมเงินตรามารวมไว้ในพระราชบัญญัติฉบับเดียวกันโดยบัญญัติไว้คนละมาตรา เป็นต้น

3.2 หลักกฎหมายเกี่ยวกับการปลอมเอกสารในประเทศไทย

หลักกฎหมายเกี่ยวกับการปลอมเอกสารที่ศึกษาต่อไปนี้ จะยึดประมวลกฎหมาย

อาญา พ.ศ. 2499 เป็นหลัก เนื่องจากเป็นประมวลกฎหมายที่มีการใช้อยู่ในปัจจุบัน ประกอบกับหลักกฎหมายเกี่ยวกับการปลอมเอกสารนี้ มีการปรับปรุงแก้ไขมาจากกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 อย่างไรก็ตาม ผู้เขียนจะได้กล่าวถึงบทมาตรานกฎหมายลักษณะอาญารวมทั้งคำพิพากษาฎีกาในส่วนของกรณีวิเคราะห์เปรียบเทียบเพื่อให้เห็นข้อแตกต่างระหว่างประมวลกฎหมายอาญาทั้งสองฉบับนี้ สำหรับหลักกฎหมายส่วนที่เหมือนกันนั้นจะได้ถือบทมาตรานประมวลกฎหมายอาญา ประกอบกับคำพิพากษาฎีกาเป็นแนวทางในการศึกษาและเมื่อพิจารณาประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 264-269 ในหมวด 3 ความผิดเกี่ยวกับเอกสาร จะพบว่าบทมาตราที่เป็นการปลอมเอกสาร คือ มาตรา 264, 265, 266 ซึ่งเป็นการปลอมทางรูป โดยมาตรา 264 เป็นมาตราหลักที่บัญญัติถึงลักษณะการปลอมเอกสารทั้งหลายที่ปรากฏอยู่ในประมวลกฎหมายอาญานี้ ส่วนมาตรา 265 และ 266 เป็นบทลงโทษการปลอมเอกสารชนิดต่าง ๆ เท่านั้น นอกจากนี้ยังมีการปลอมทางจิตใจ บัญญัติไว้ในมาตรา 267 และ 269 ส่วนมาตรา 268 เป็นเพียงการใช้หรืออ้างเอกสารปลอม ดังนั้น ในที่นี้จะได้อธิบายในรายละเอียดเฉพาะมาตรา 264, 267 และ 269 เป็นสำคัญ

3.2.1 การปลอมเอกสารตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 264.

การปลอมเอกสารตามมาตรานี้เป็นความผิดฐานปลอมเอกสารธรรมดาซึ่งมีหลักกฎหมายดังนี้ คือ

" ผู้ใดทำเอกสารปลอมขึ้นทั้งฉบับหรือแต่ส่วนหนึ่งส่วนใด เดิมหรือตัดทอนข้อความหรือแก้ไขด้วยประการใด ๆ ในเอกสารที่แท้จริงหรือประทับตราปลอม หรือลงลายมือชื่อปลอมในเอกสารโดยประการที่น่าจะเกิดความเสียหายแก่ผู้อื่น หรือประชาชนถ้าได้กระทำเพื่อให้ผู้หนึ่งผู้ใดหลงเชื่อว่าเป็นเอกสารที่แท้จริง ผู้นั้นกระทำความผิดปลอมเอกสาร ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปีหรือปรับไม่เกินหกพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ผู้ใดกรอกข้อความลงในแผ่นกระดาษหรือวัตถุอื่นใดซึ่งมีลายมือชื่อของผู้อื่นโดยไม่ได้รับความยินยอมหรือโดยฝ่าฝืนคำสั่งของผู้อื่นนั้น ถ้าได้กระทำเพื่อนำเอาเอกสารนั้นไปใช้ในกิจการที่อาจเกิดเสียหายแก่ผู้หนึ่งผู้ใดหรือประชาชน ให้ถือว่าผู้นั้นปลอมเอกสาร

ต้องระวางโทษเช่นเดียวกัน "

วิเคราะห์เปรียบเทียบกับกฎหมายลักษณะอาญา

มาตรานี้มีข้อความทางนองเดียวกับกฎหมายลักษณะอาญาเดิมมาตรา 222 และ 223 โดยมาตรา 222 เป็นความหมายของปลอมหนังสือ ส่วนมาตรา 223 เป็นการปลอมหนังสือธรรมดา ซึ่งมีหลักกฎหมายดังนี้

มาตรา 222 ผู้ใดกระทำการอย่างหนึ่งอย่างใดดังจะว่าต่อไปนี้ โดยลักษณะที่สามารถอาจจะเกิดความเสียหายขึ้นแก่สาธารณชน หรือแก่บุคคลผู้หนึ่งผู้ใด คือว่า

- (1) มันทาหนังสือปลอมขึ้นทั้งฉบับ หรือแต่ส่วนใดส่วนหนึ่ง
- (2) มันทิมข้อความ ตัดทอนข้อความหรือแก้ไขด้วยประการอย่างอื่นในหนังสือที่แท้จริงก็ดี
- (3) มันทประทับตราปลอม หรือลงลายมือปลอมในหนังสือก็ดี ท่านว่ามันปลอมหนังสือ

มาตรา 223 ผู้ใดปลอมหนังสือแม้ไม่ตั้งใจก็จะให้เป็นหนังสือสำคัญหรือถึงเป็นหนังสือราชการก็ดี ถ้าแลหนังสือนั้นได้ปลอมมาใช้เป็นหนังสือที่แท้จริง ท่านว่ามันมีความผิดต้องระวางโทษจากคุกตั้งแต่สามเดือนขึ้นไปจนถึงสามปี แลให้ปรับตั้งแต่ห้าสิบบาทขึ้นไปจนถึงพันบาทด้วยอีกโรสดหนึ่ง

ข้อแตกต่างกับประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 264 คือ ความผิดปลอมเอกสารธรรมดาตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 264 เพียงแต่ปลอมก็ผิด ถ้าหากกระทำเพื่อให้ผู้อื่นหลงเชื่อว่าเป็นเอกสารที่แท้จริง แต่ตามกฎหมายลักษณะอาญา การปลอมหนังสือธรรมดาจะเป็นความผิดต่อเมื่อเอาหนังสือนั้นออกใช้ ส่วนวรรคสองตรงกับกฎหมายลักษณะอาญา มาตรา 315 ซึ่งบัญญัติให้เป็นความผิดฐานยกยอกลายมือชื่อและปลอมหนังสือไว้จนมาตราเดียวกัน โดยมีหลักกฎหมายดังนี้

มาตรา 315 ผู้ใดได้รับมอบลายมือชื่อของผู้อื่นไว้เพื่อกิจอย่างใดที่กฎหมาย

บังคับก็ดี หรือก็อย่างใดที่ผู้มอบเขาสั่งให้ทำก็ดี ถ้าแลมันบังอาจเอาลายมือชื่อเขาไปใช้ในกิจอย่างอื่นที่อาจจะเกิดความเสียหายแก่ผู้หนึ่งผู้ใดได้นั้นไซ้ ท่านว่ามันมีความผิดฐานยกยอกอันต้องอาญา

ถ้าหากว่าเขาไม่ได้ลงลายมือมอบไว้แก่มัน แลมันไปกระทำผิดเช่นว่ามานั้น ท่านให้ลงโทษมันฐานปลอมหนังสือ

ข้อแตกต่างของมาตรานี้กับประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 264วรรคสอง คือ ตามกฎหมายลักษณะอาญาบัญญัติไว้ในหมวดความผิดฐานยกยอก ถ้ากรณีที่เขามอบลายมือชื่อให้ไว้ก็เป็นความผิดฐานยกยอกลายมือชื่อ แต่ถ้าเขาไม่ได้มอบให้ไว้ก็เป็นความผิดฐานปลอมหนังสือ ส่วนประมวลกฎหมายอาญาจัดมาตรานี้ไว้ในความผิดเกี่ยวกับเอกสารเป็นความผิดฐานปลอมเอกสารเพียงอย่างเดียว โดยบัญญัติว่า "ให้ถือว่าผู้นั้นปลอมเอกสาร" แต่ไม่ได้แยกว่ามีการมอบลายมือชื่อให้หรือไม่ อีกประการหนึ่งคือ ตามกฎหมายลักษณะอาญาจะเป็นความผิดต่อเมื่อได้นำเอาไปใช้ แต่ตามประมวลกฎหมายอาญาเพียงแต่ทำขึ้นเพื่อนำเอกสารนั้นไปใช้ในกิจการที่อาจเกิดความเสียหายแก่ผู้หนึ่งผู้ใดหรือประชาชนก็เป็นความผิดแล้วไม่จำเป็นต้องเอาไปใช้จริง ๆ และไม่จำเป็นต้องมีการมอบหมายลายมือชื่อไว้ นอกจากนั้นการกระทำตามกฎหมายลักษณะอาญาเป็นความผิดต่อส่วนตัว แต่ตามประมวลกฎหมายอาญาเป็นความผิดอาญาแผ่นดิน

ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 264 แบ่งออกเป็น 2 วรรค โดยวรรคแรกเป็นการปลอมเอกสารโดยแท้ ส่วนวรรคสองเป็นเรื่องที่กฎหมายให้ถือว่าเป็นการปลอมเอกสารซึ่งความผิดตามวรรคแรก มีองค์ประกอบดังนี้

1. ทำเอกสารปลอมขึ้น
 - ก. ทั้งฉบับหรือแต่ส่วนหนึ่งส่วนใด
 - ข. เต็มหรือตัดทอนข้อความ หรือแก้ไขด้วยประการใด ๆ ในเอกสารที่แท้จริง
 - ค. ประทับตราปลอมหรือลงลายมือชื่อปลอมในเอกสาร
2. โดยประการที่น่าจะเกิดความเสียหายแก่ผู้อื่นหรือประชาชน
3. เพื่อให้ผู้หนึ่งผู้ใดหลงเชื่อว่าเป็นเอกสารที่แท้จริง
4. โดยเจตนา

ในการวินิจฉัยความรับผิดปลอมเอกสารตามมาตรา 264 จะต้องพิจารณาก่อนว่า วัตถุแห่งการปลอมเป็นเอกสารหรือไม่ หากเป็นแล้วจึงค่อยพิจารณาว่า การกระทำต่อเอกสารนั้นเป็นการปลอมหรือไม่ แต่เดิมกฎหมายลักษณะอาญาใช้คำว่า "จดหมาย" กับ "หนังสือ" และกำหนดความผิดเป็นฐานปลอมหนังสือ ซึ่งคำว่า "หนังสือ" หมายความว่า เครื่องหมายที่ปรากฏบนกระดาษหรือบนวัตถุอื่นใดอันแสดงถ้อยคำหรือตัวเลขจะเป็น โดยการพิมพ์ การถ่ายภาพ การจารึก หรือการอื่นใดก็ตาม

ในการพิจารณาร่างประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 1(12) คำว่า "หนังสือ" ได้มีผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านกฎหมายได้แสดงนานาทัศนะต่าง ๆ ในการใช้คำนิยามเดิมว่า หนังสือมีข้อบกพร่องในการกำหนดบทนิยามและการตีความกฎหมาย ในกรณีที่มีปัญหาข้อเท็จจริงได้เกิดขึ้นได้มีการพิจารณาหาความเหมาะสมในการใช้ถ้อยคำ ซึ่งในการประชุมร่างแต่ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 1(12) คำว่า "หนังสือ" ได้มีความเห็นของนักกฎหมายออก 2 แนวทางด้วยกัน

แนวทางแรก เห็นว่า ถ้าหากไม่ได้กำหนดบทนิยามของคำว่า "หนังสือ" ให้เข้าใจเป็นภาษาสามัญก็จะไม่หมายถึง ตัวเลข ไม่กินความถึงแผนที่ (map)

แนวทางที่สอง ถ้าจะมีบทกำหนดความหมายคำว่า "หนังสือ" ไว้ผู้ไม่มีบทกำหนดความหมายเสียเลยจะดีกว่า โดยควรจะมีบทกำหนดความหมายของคำว่า "document" ไม่ควรใช้คำว่า "หนังสือ" ที่ตรงกับภาษาอังกฤษว่า "writing" ซึ่งคำว่า "writing" ไม่ต้องมีบทกำหนดความหมาย เพราะเป็นคำสามัญสามารถที่จะเข้าใจได้ และขอบเขตความหมายของคำว่า เอกสาร (document) ซึ่งได้กำหนดเพิ่มเติมเนื้อความที่ว่า การที่จัดว่าเป็นเอกสารตามคำนิยามนั้นจะต้องมีข้อความที่ปรากฏความหมายและต้องใช้เป็นพยานหลักฐานได้ (evidence) 20

20 โชค จารุจินดา, "รายงานการประชุมร่างประมวลกฎหมายอาญา (และบันทึกประกอบ) มาตรา 1 (ตอนที่ 2)," ดุลพินิจ 7 (กุมภาพันธ์ 2503): 235-242.

งานที่สุดที่ประชุมตกลงใช้นิยามคำว่า "เอกสาร" ดังที่ได้ปรากฏอยู่ในประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 1(7) คือ กระดาษหรือวัตถุอื่นใดซึ่งได้ทำให้ปรากฏความหมายด้วยตัวอักษร ตัวเลข ผัง หรือแผนแบบอย่างอื่นจะเป็นโดยวิธีพิมพ์ ภาพถ่ายหรือวิธีอื่นอันเป็นหลักฐานแห่งความหมายนั้น โดยสามารถแยกเป็นองค์ประกอบได้ดังนี้

(1) กระดาษหรือวัตถุอื่นใดหมายความถึง สิ่งที่ใช้สำหรับทำให้ความหมายของถ้อยคำปรากฏขึ้น เอกสารนั้นมีข้อความที่แสดงความหมาย แต่เป็นวัตถุที่ทำให้ปรากฏความหมายขึ้น ปกติเอกสารมักจะปรากฏบนกระดาษ แต่อาจเป็นวัตถุอื่นใดก็ได้ เช่น หนังสือที่จากรับนาบบลาน ข้อความที่จารึกลงบนแผ่นดิน แผ่นโลหะ แผ่นไม้ เป็นต้น

ปัญหาที่ควรวินิจฉัย คือ สัตว์ที่ยังมีชีวิตและคนจะถือได้หรือไม่ว่าเป็นวัตถุอื่นใด เช่น ตัวเลขหรืออักษรที่เขียนไว้ให้ปรากฏความหมายบนตัวโค กระบือ ม้า หรืออวัยวะส่วนใดของคนที่ยังมีชีวิต ผู้เขียนเห็นว่า สัตว์เป็นวัตถุที่มีชีวิตเช่นเดียวกับคนเพียงแต่คนไม่ถือว่าเป็นทรัพย์สินเพราะไม่อาจมีราคาและถือเอาได้ ดังนั้น ตัวอักษรหรือตัวเลขที่ทำให้ปรากฏความหมายบนตัวสัตว์หรือคน จึงเป็นเอกสารได้

(2) ซึ่งได้ทำให้ปรากฏความหมาย หมายความว่า ต้องเป็นการกระทำของบุคคลให้ปรากฏความหมายขึ้นบนกระดาษหรือวัตถุอื่นใดซึ่งสิ่งที่ทำให้ปรากฏขึ้นนั้นต้องแสดงความคิดของผู้ทำเอกสาร จะเป็นที่เข้าใจได้หรือไม่ก็ตาม เช่น รอยขีดที่จดเป็นคะแนนเป็นเอกสาร แต่รอยขีดเขียนที่ทดลองปากกาหมึกสีม่วงเป็นเอกสาร เครื่องหมายเป็นรหัสไม่มีครเข้าใจได้ ก็แสดงความคิดของผู้ทำเป็นเอกสารได้ แต่เขียนตัวอักษร ก ข ก กา เป็นตัวอย่างคัดลายมือหรือหนังสือให้เด็กหัดอ่านเช่นแบบเรียน ก. ๖๓ อนุบาล (ฎีกาที่ 96/2523) แม้จะอ่านได้ก็หาได้แสดงอะไรอันเป็นสิ่งที่ผู้ทำเครื่องหมายนั้นคิดและทำให้ปรากฏออกมาอันอาจเป็นที่เข้าใจได้ไม่ ลายมือชื่อที่เขียนเอาไว้ที่ปกหนังสือเพื่อแสดงว่าตนเป็นเจ้าของเป็นเอกสาร แต่ถ้ายาลายมือชื่อไว้เพื่อทดลองเส้นปากกาหรือทดลองเขียนเพื่อความชำนาญไม่เป็นเอกสาร

ปัญหาที่ควรวินิจฉัย คือ ภาพเขียน ภาพถ่ายของคนหรือภาพถ่ายทั่ว ๆ ไปเป็นเอกสารหรือไม่ งานเรื่องนี้จะต้องพิจารณาว่าภาพเหล่านั้นมีความหมายให้เข้าใจได้หรือ

ไม่ ถ้ามีความหมายก็เป็นเอกสาร โดยปกติภาพวาดจิตรกรรมต่างๆ ภาพถ่ายของคนหรือภาพถ่ายทั่วไปไม่เป็นเอกสารเพราะไม่ได้แสดงความหมายอย่างใด ๆ แต่ถ้าเป็นภาพวาดที่ผู้วาดต้องการบอกให้รู้ว่า ที่ดินแปลงนั้นติดต่อกับแปลงอื่นอย่างไรมีอะไรเป็นหลักเขต ภาพแกะสลักบนแผ่นไม้บอกให้รู้ว่าได้เก็บทรัพย์สินไว้ที่ไหน ภาพถ่ายที่เกิดเหตุที่พนักงานสอบสวนได้ถ่ายเอาไว้เป็นหลักฐานประกอบคดี ภาพถ่ายซึ่งถ่ายมาจากเอกสารตัวจริงหรือถ่ายมาจากสำเนาเอกสาร (ฎีกาที่ 1357/2522) ภาพถ่ายที่ติดไว้บนบัตรประจำตัวข้าราชการ เหล่านี้ถือว่าเป็นเอกสาร 21

(3) ด้วยตัวอักษร ตัวเลข ผัง หรือแผนแบบอย่างอื่น หมายความว่า อ่านหรือเห็นความหมายได้โดยการสัมผัสทางตา เช่น ถ่ายภาพ เคาะรหัสโทรเลข ตีคลูกคิด คำนวณตัวเลขเอาไว้ กดเครื่องคิดเลขให้ปรากฏตัวเลขออกมา เป็นต้น

ปัญหาที่ควรวินิจฉัย คือ อักษรของคนตาบอด(braille)ที่ใช้อ่านโดยการผสมอักษรด้วยมือสัมผัสไม่ได้อ่านความหมายได้โดยการสัมผัสทางตาจะเป็นเอกสารหรือไม่นั้น ผู้เขียนเห็นว่า แม้จะไม่สามารถสัมผัสได้ด้วยตาแต่ก็เป็นวัตถุที่ทำให้ปรากฏความหมายขึ้นเสมือนเอกสารทั่วไปที่ใช้สัมผัสด้วยตา เพียงแต่อาศัยการสัมผัสผสมความเป็นตัวหนังสือจึงอยู่ในความหมายของเอกสารได้

(4) จะเป็นโดยวิธีพิมพ์ ถ่ายภาพ หรือวิธีอื่น หมายความว่า จารึกเครื่องหมายให้ปรากฏบนวัตถุด้วยวิธีใดวิธีหนึ่ง เช่น สลักตัวเลขไว้ที่เครื่องยนต์ พ่นสี พ่นควัน ทาหน้าพิกاجับเวลาหยุดอันเป็นการกระทำของบุคคล เอาตราประทับไว้ที่ต้นไม้ให้เป็นเครื่องหมายเพื่อให้รู้ว่าไม้ต้นนั้นจะต้องถูกตัดฟัน หรือการพูดอัดเสียงลงในเครื่องมือทางวิทยาศาสตร์ชนิดหนึ่งทำให้ปรากฏตัวอักษรขึ้นมาบนกระดาษตรงตามที่พูด 22 เป็นต้น

21 ยืนหยัด ใจสมุทร, "ความผิดเกี่ยวกับการปลอมและการแปลง" ใน เอกสารการสอนชุดวิชากฎหมายอาญา 2 หน่วยที่ 1-7, วิสาร พันธนะ, บรรณาธิการ (กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2526), หน้า 324.

22 เรื่องเดียวกัน, หน้า 323.

(5) อันเป็นหลักฐานแห่งความหมายนั้น หมายความว่า ต้องปรากฏคงทน อยู่ในลักษณะที่สามารถเป็นหลักฐานแห่งความหมายนั้นได้ ถ้าไม่อาจเป็นหลักฐานได้ก็ไม่ถือว่าเป็นเอกสาร เช่น สัญญาณธงของทหารเรือ หรือคนทำเครื่องหมายด้วยการเคลื่อนไหวร่างกาย เช่น ยกมือยกขา เป็นต้น เพราะเมื่อปรากฏความหมายแล้วก็หายไปทันทีที่ไม่สามารถเป็นหลักฐานอย่างใดได้

ปัญหาที่ควรวินิจฉัย คือ คำที่แสดงความหมายเป็นที่เข้าใจได้จะเป็นเอกสารหรือไม่ ในเรื่องนี้ได้มีผู้แสดงความคิดเห็นไว้ต่าง ๆ กันดังนี้คือ ท่านศาสตราจารย์ จิตติ ดิงศภัทย์ ให้ความเห็นกรณีอากาศยานทำอักษรในอากาศด้วยควันแม้จะปรากฏคงทนอยู่ในชั่วขณะหนึ่งก็เป็นเอกสาร 23 เพราะถือเป็นหลักฐานแห่งความหมายแล้ว แต่ท่านอาจารย์โชค จารุจินดา เห็นว่าการที่เครื่องบินขึ้นไปปล่อยควันเป็นตัวอักษรบนท้องฟ้าไม่ใช่อักษรเพราะไม่ใช่วรรณหรือวัตถุอื่นใด 24 นอกจากนี้ ท่านอาจารย์ยีนหยัด วจสมุทฺร ให้ความเห็นว่า สัญญาณควันของลูกเสือไม่ใช่อักษรเพราะเมื่อปรากฏความหมายแล้วก็หายไปทันทีที่ไม่สามารถเป็นหลักฐานอย่างใดได้ 25 สำหรับความเห็นส่วนตัวของผู้เขียนนั้นเห็นว่า การทำตัวอักษรบนท้องฟ้าไม่ได้เป็นการกระทำต่อกระดาศหรือวัตถุอื่นใดให้ปรากฏความหมายขึ้น เนื่องจากท้องฟ้าแม้จะประกอบไปด้วยกลุ่มก๊าซก็ตาม แต่เมื่อมองด้วยสายตาก็จะเห็นว่า เป็นสิ่งที่ว่างเปล่าจึงไม่น่าจะถือว่าเป็นเอกสาร การที่มีผู้เห็นว่าเป็นเอกสารนั้นเป็นการพิจารณาที่มุ่งแต่ในด้านของความหมายที่ปรากฏขึ้นโดยไม่ได้คำนึงถึงว่า ความหมายได้ปรากฏขึ้นบนกระดาศหรือวัตถุอื่นใดหรือไม่ ในเรื่องของสัญญาณควันของลูกเสือมักเป็นเรื่องของการบ่งบอกที่หมาย หรือจุดที่อยู่ก็มีลักษณะเช่นเดียวกับการทำตัวอักษรบนท้องฟ้า กล่าวคือ ความหมายไม่ได้ปรากฏบนกระดาศหรือวัตถุ

23 จิตติ ดิงศภัทย์, กฎหมายอาญา ภาค 2 ตอน 1, พิมพ์ครั้งที่ 5 (กรุงเทพฯ: กรุงเทพมหานครการพิมพ์, 2531), หน้า 1834.

24 โชค จารุจินดา, คำอธิบายประมวลกฎหมายอาญาลักษณะ 7 และ 8 (ม.บ.ท., ม.บ.บ.), หน้า 46.

25 ยีนหยัด วจสมุทฺร, "ความผิดเกี่ยวกับการปลอมและการแปลง" ใน เอกสารการสอนชุดวิชากฎหมายอาญา 2 หน่วยที่ 1-7, หน้า 323.

อื่นใด นอกจากนี้เมื่อปรากฏความหมายขึ้นแล้วก็หายไปทันที จึงไม่น่าจะเป็นเอกสาร

จากความหมายของเอกสารข้างต้น สิ่งที่จะต้องพิจารณาต่อไปคือ การกระทำที่เป็น "การปลอม" ซึ่งตามมาตรา 264 วรรคแรก มีสาระสำคัญดังนี้

1. ทำเอกสารปลอมขึ้น หมายความว่า ทำเอกสารขึ้นใหม่แสดงว่า เอกสารนั้นมาจากผู้อื่นซึ่งไม่ใช่ผู้ที่ทำเอกสารนั้น ส่วนผู้อื่นนั้นจะมีตัวตนจริงหรือไม่ก็ได้ นอกจากนี้ในกรณีที่มีเอกสารจริงอยู่แล้ว เอกสารปลอมที่ทำขึ้นใหม่จาเป็นที่จะต้องเหมือนเอกสารจริงเสมอไป การปลอมเอกสารอาจกระทำได้ดังนี้

ก. ทำปลอมขึ้นทั้งฉบับหรือแต่ส่วนหนึ่งส่วนใด การทำปลอมขึ้นทั้งฉบับ หมายความว่า การปลอมเอกสารขึ้นทั้งฉบับโดยจะมีต้นฉบับเอกสารที่แท้จริงหรือทำขึ้นใหม่โดยไม่มีเอกสารที่แท้จริง ถ้ากระทำขึ้นเพื่อให้ผู้อื่นเข้าใจว่าเป็นเอกสารของบุคคลอื่นไม่ใช่เอกสารของผู้กระทำขึ้นเอง คือ เมื่อทำขึ้นแล้วมีลักษณะเป็นเท็จจนตัวเอง เช่น จำเลยทำสำเนาเอกสารที่มีข้อความเป็นเท็จขึ้นทั้งสิ้น และลงนามรับรองว่าเป็นต้นฉบับที่ถูกต้องแม้ต้นฉบับที่แท้จริงไม่มี ก็เท่ากับว่าเป็นการปลอมเอกสารขึ้นทั้งฉบับเพื่อให้เห็นว่าตนคัดมาจากต้นฉบับที่แท้จริง ถือว่าเป็นการปลอมเอกสาร (ฎีกาที่ 1335/2514) หรือถ้าทำเอกสารในนามของตนเองเพื่อแทนเอกสารเดิมที่ตนได้ทำไว้ก่อนก็เป็นกรปลอมเอกสารได้เช่นกัน (ฎีกาที่ 230/2477) การทำปลอมเอกสารปลอมขึ้นมาทั้งฉบับนี้มิได้หมายความว่า จะต้องมีความครบถ้วนบริบูรณ์ทุกประการ เช่น พิมพ์แบบฟอร์มประกาศนียบัตรของกระทรวงศึกษาธิการขึ้นมา โดยมีข้อความทั่ว ๆ ไปครบถ้วน ยังขาดอยู่ที่ยังไม่กรอกชื่อจริงเรียน วันเดือนปีและชื่อผู้ได้รับประกาศนียบัตร เช่นนี้ก็ถือว่าเป็นการปลอมแบบฟอร์มประกาศนียบัตรของกระทรวงศึกษาธิการแล้ว (ฎีกาที่ 889/2498) เพราะแบบฟอร์มนั้นก็เป็เอกสารอยู่ในตัวของมันเองบริบูรณ์แล้ว

การสมมติชื่อขึ้นมาใช้นามของตนเอง เนื่องจากไม่ประสงค์จะใช้นามจริงถ้ามิได้กระทำเพื่อให้เข้าใจว่านามสมมตินั้นเป็นนามของบุคคลอื่นที่มิใช่ตนแล้วก็ไม่ใช่การปลอมเอกสารตามมาตรา 264 (ฎีกาที่ 151/2507) การแปลเอกสารหรือการคัดสำเนาจากต้นฉบับเดิมโดยมีการเพิ่มเติมหรือตัดทอนข้อความที่ผิดไปจากของเดิม เอกสารแปล

หรือสำเนาเอกสารฉบับนั้นเป็นเอกสารที่ผู้แปล หรือคัดสำเนาทำขึ้นมาเอง ว่าจะไม่เป็นเอกสารของผู้ทำเอกสารต้นฉบับนั้น จึงไม่เข้าเอกสารปลอม (ฎีกาที่ 4/2486 และที่ 1733/2514) แต่ถ้าผู้คัดค้านรับรองว่าสำเนาถูกต้องตรงกับเอกสารตัวจริง แม้จะไม่มีเอกสารตัวจริงอยู่ก็ตามความหมายในเอกสารได้ถูกทำให้เปลี่ยนแปลงไป โดยผู้รับรองสำเนาเป็นผู้ทำให้เปลี่ยนแปลงไปในนามของเจ้าของเอกสารตัวจริง เท่ากับว่า เอกสารนั้นมีข้อความเช่นนั้นมาแต่ต้น สำเนาเอกสารจึงเป็นเอกสารปลอม (ฎีกาที่ 33/2521)

ปัญหาที่ควรวินิจฉัย คือ ทำเอกสารแสดงเจตนาวางสมยอมกันซึ่งเป็นโฆฆะตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 117 เป็นการปลอมเอกสารหรือไม่ ทั้งนี้เนื่องจากได้มีคำพิพากษาฎีกาที่ 854/2470 วินิจฉัยว่าจำเลยกับผู้ล้มละลายคบคิดกันทำหนังสือเท็จขายข้าวกัน โดยทำเป็นผู้ล้มละลายได้ขายข้าวให้จำเลยไปแล้วก่อนล้มละลายซึ่งความจริงหาเป็นเช่นนั้นไม่ แต่จำเลยคบคิดกับผู้ล้มละลายทำหนังสือนั้นขึ้นเพื่อมิให้ข้าวถูกยึดเข้ากองล้มละลาย จำเลยมีความผิดฐานปลอมหนังสือ แต่คำพิพากษาฎีกาที่ 654/2480 ซึ่งมีข้อเท็จจริงว่า จำเลยสมคบกันทำหนังสือปลอม โดยจำเลยที่ 1 ทำหนังสือกู้เงินจำเลยที่ 2 ไปแต่หาได้รับเงินกันไม่ แล้วจำเลยที่ 2 นำสัญญาภู่นั้นไปฟ้องศาลเพื่อให้เป็นหนี้ตามคำพิพากษาขึ้นแล้วจำเลยที่ 2 ได้ขายที่ดินซึ่งจำเลยที่ 1 ตกลงขายให้โจทก์ไว้เพื่อป้องกันมิให้โจทก์ได้รับโอนที่ดินนี้ โจทก์จึงขอให้ลงโทษฐานปลอมหนังสือ ศาลฎีกาวินิจฉัยว่าตามที่โจทก์กล่าวหาว่า จำเลยมีสิทธิที่จะทำหนังสือสัญญากู้เงินในระหว่างกันเองได้ จำเลยไม่ได้เอาสิทธิของผู้อื่นมาใช้และข้อความในสัญญาก็เป็นข้อความของจำเลย การที่จำเลยไม่ได้ให้เงินกันตามสัญญานั้น เมื่อเกี่ยวข้องกับถึงส่วนได้เสียของโจทก์ก็อาจเป็นความผิดฐานอื่นได้แต่หามีความผิดฐานปลอมหนังสือไม่ นอกจากนั้นก็มีความพิพากษาฎีกาที่ 830/2483 ซึ่งมีข้อเท็จจริงว่า จำเลยสมคบกับสามีเขียนหนังสือกู้เงิน ก. โดยไม่ได้มีการกู้ ที่ทำสัญญาภู่ก็เพื่อให้ภรรยารับผิดชอบหนี้สิน ต่อมา ก. ฟ้องเรียกเงินจากสามีตามสัญญาและสามียอมรับชำระเงินให้ ศาลตัดสินว่า ความผิดฐานปลอมหนังสือต้องทำปลอมขึ้นทั้งฉบับหรือเติมตัดทอน หรือแก้ไขข้อความในหนังสือที่แท้จริงหรืออาจเกิดเสียหายแก่สาธารณชนหรือบุคคลผู้หนึ่งผู้ใด แต่ในคดีนี้สามีทำหนังสือของตนขึ้นเองทั้งฉบับ ไม่เข้าปลอมหนังสืออันแท้จริงของผู้ใดจึงไม่มีความผิดฐานปลอมหนังสือซึ่งในเรื่องนี้ผู้เขียนเห็นว่า หากพิจารณาตามหลักกฎหมายไทยแล้ว การทำสัญญาดังกล่าวไม่น่าที่จะเป็นความผิดปลอมหนังสือตามกฎหมายลักษณะอาญาหรือปลอมเอกสารตามประมวลกฎหมายอาญาแต่อย่างใด เนื่องจาก

สัญญาฉบับนั้นมิใช่ เป็นเอกสารที่แสดงให้เห็นว่ามาจากผู้อื่นซึ่งมิใช่ผู้ทำเอกสารนั้น นอก
จากนี้ สัญญาซึ่งลงลายมือชื่อโดยผู้ที่ระบุว่า เป็นคู่สัญญาจริงมิได้ปลอมลายมือชื่อ หรือ
เอกสารของผู้ใด แม้ว่าคู่สัญญาจะ มิได้ประสงค์ให้มีผลผูกพันกันจริง ตามสัญญาที่ทำขึ้นก็ตาม

ส่วนการทำปลอมขึ้นแต่ส่วนหนึ่งส่วนใดอาจเป็นกรณีที่เอกสารนั้นอาจทำไว้โดย
แท้จริงแต่ยังไม่ครบถ้วน ถ้าปลอมข้อความต่อไปจนครบถ้วนหรือไม่ครบถ้วนก็เป็นการ
ปลอมแต่เพียงบางส่วน หรืออาจทำเอกสารยังไม่สำเร็จครบถ้วน ทำไปได้เพียงบางส่วน
ก็เป็นการปลอมเอกสารสำเร็จ ถ้าหากส่วนที่ทำขึ้นมีลักษณะ เป็นเอกสารแล้ว

ข. เติมหรือตัดทอนข้อความหรือแก้ไขด้วยประการใด ๆ ในเอกสารที่แท้จริง
ในกรณีนี้เป็นการแปลงเอกสารที่แท้จริง แม้เอกสารนั้นจะทำขึ้นมาโดยผู้เติมหรือตัดทอน
ข้อความก็ตาม แต่ถ้าผู้ทำนั้นปราศจากอำนาจที่จะทำการดังกล่าวแล้วก็เป็นกรณปลอม
เอกสารได้ เช่น จำเลยเติมข้อความในเอกสารที่จำเลยทำขึ้นเองแต่จำเลยหมดอำนาจ
ที่จะ เติมเช่นนั้นแล้วเพราะได้นำไปใช้เป็นหลักฐานการขายสินค้าเข้าที่แก่ ส.จน ส.กับ
ระเทศที่ 2 ได้ตรวจรับสิ่งของและเซ็นชื่อรับไว้ในบิลส่งของที่ซื้อเชื่อแล้ว จำเลยจึงมี
ความผิดฐานปลอมเอกสารได้ (ฎีกาที่ 584/2508) การเติม ตัดทอนข้อความหรือแก้ไข
ด้วยประการใด ๆ น่าจะต้องกระทำในส่วนซึ่งเป็นสาระสำคัญต่อเอกสารนั้น เช่น เปลี่ยน
รูปถ่ายในใบอนุญาตให้ขับขี่รถยนต์เป็นรูปคนอื่นเป็นการปลอมเอกสาร (ฎีกาที่ 40/2507)
หรือ ตัดตัวเลขในสลากกินแบ่งฉบับอื่นมาปิดลงในสลากกินแบ่งอีกฉบับหนึ่ง เป็นการปลอม
เอกสาร (ฎีกาที่ 531/2498) แต่ถ้าการเติม ตัดทอน หรือแก้ไขข้อความไม่เป็นสาระ
สำคัญแล้ว ไม่เป็นความผิด เช่น เติมข้อความลงในเอกสารภาษาจีนว่า "ชีวเก่า " แต่
ไม่มีความสำคัญที่ทำให้ความหมายเปลี่ยนแปลงอย่างใด ไม่เป็นความผิดฐานนี้ (ฎีกาที่
1137/2462)

ปัญหาที่ควรวินิจฉัย คือ การลบจำนวนเงินที่เป็นตัวเลขในสัญญากู้ยืมเงินออกคงเหลือแต่
จำนวนเงินที่เป็นตัวอักษร หรือลบจำนวนเงินที่เป็นตัวอักษรคงเหลือไว้แต่จำนวนตัวเลข
จะ เป็นการตัดทอนข้อความอันเป็นการปลอมเอกสารหรือไม่นั้น ผู้เขียนเห็นว่า การเติม
ตัดทอน หรือแก้ไขข้อความจะต้อง เป็นสาระสำคัญที่ทำให้ความหมายเปลี่ยนแปลงไปจึงจะ
เป็นความผิด แต่กรณีตามปัญหานี้ไม่ได้ทำให้ความหมายในสัญญากู้ยืมเปลี่ยนแปลงไปจึง

ไม่เป็นการปลอมเอกสาร

ข้อแตกต่างกับการปลอมขึ้นทั้งฉบับหรือแต่ส่วนหนึ่งส่วนใด คือ การปลอมขึ้นทั้งฉบับหรือแต่ส่วนหนึ่งส่วนใดจะมีเอกสารแท้จริงอยู่ก่อนหรือไม่ก็ได้ แต่สำหรับการเติมหรือตัดทอนหรือแก้ไขข้อความนั้น ผู้กระทำต้องกระทำจากเอกสารที่แท้จริงและแม้จะเป็นของตนเองที่กระทำขึ้นก็ยังคงเป็นความผิดได้ แต่ในเรื่องการทาปลอมขึ้นทั้งฉบับหรือแต่ส่วนหนึ่งส่วนใดนั้น ถ้าเป็นเอกสารที่แสดงว่าเป็นของตนเองทำขึ้นแล้วไม่มีความผิดฐานปลอมเอกสาร

การเติม ตัดทอนหรือแก้ไขเอกสารแท้จริงนั้นในบางกรณีมีการกระทำในลักษณะเดียวกับการทำลายเอกสาร แต่ไม่ถือว่าเป็นการทำลายเอกสาร เช่น การขีดฆ่าขูดลบข้อความในเอกสาร ถ้าได้กระทำเพื่อให้เอกสารนั้นมีความหมายเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมโดยที่เอกสารแท้จริงยังคงมีอยู่ แต่เปลี่ยนแปลงไปเฉพาะความหมาย เช่นนี้เป็นการปลอมเอกสาร แต่ถ้าขีดฆ่าขูดลบเพื่อให้เอกสารนั้นไม่มีอยู่ต่อไป แม้กระดาษหรือวัตถุที่ใช้ทำเอกสารจะยังคงอยู่ไม่ถูกทำลายไปด้วยก็ถือว่าเป็นการทำลายเอกสาร เช่น จำเลยทำลายดวงตราเครื่องหมายประจำปืน แล้วนำปืนมาขอจดทะเบียน ตัดสินว่าไม่ผิดฐานปลอมหนังสือ เพราะการขูดลบไม่เข้าทำหนังสือปลอมขึ้นทั้งฉบับหรือแต่ส่วนใดส่วนหนึ่งและไม่เข้าเติมข้อความหรือตัดทอนข้อความ ทั้งไม่เข้าประทับตราปลอมหรือลงลายมือชื่อปลอม การกระทำของจำเลยเป็นการทำลาย มิให้มีเครื่องหมายหรือเครื่องหมายหมดไปไม่มีส่วนเหลืออยู่ (ฎีกาที่ 718/2489) ยังมีคำพิพากษาฎีกานี้ที่นำเสนออีก คือ ฎีกาที่ 255/2507 พ.ลูกหนี้ขอสมุดที่เจ้าหนี้จัดบันทึกรายการว่า พ.เป็นลูกหนี้ 4,888 บาท แล้ว พ.ขีดกากบาทลงตรงรายการนั้นแสดงว่าใช้หนี้แล้ว มิได้มีการตัดทอน แก้ไข ทำให้ผิดไปจากข้อความเดิมไม่เป็นปลอมเอกสาร ซึ่งท่านอาจารย์ยงยุทธ ธารีสาร²⁶ เห็นว่า ขีดกากบาทหน้าจะเป็นเอกสาร สื่อความหมายว่า ลูกหนี้ทำขึ้นให้เห็นว่าเจ้าหนี้ทำไว้แสดงว่าใช้หนี้แล้ว ความจริงการขีดฆ่าข้อความที่บันทึกไว้ออกทั้งหมดอาจถือว่าเป็นการ

²⁶ ยงยุทธ ธารีสาร, ศิษย์ถาม-อาจารย์ตอบ กฎหมายอาญา (ฉบับปรับปรุง) (กรุงเทพมหานคร: บริษัท กรุงสยามพรีนติ้ง กรุ๊ป จำกัด, 2533), หน้า 117.

ทำลายเพราะแสดงว่าไม่ต้องการ แต่น่าจะแตกต่างกับการกากบาทลงไปเพราะ เท่ากับ
 ว่ามีความหมายว่า ๑ sheet แล้ว จึงน่าจะผิดฐานปลอมเอกสาร นอกจากนี้ยังมี ฎีกาที่
 305/2508 ซึ่งวินิจฉัยว่าเมื่อปรากฏว่าสัญญากู้เงินอันเป็นเอกสารสิทธินั้นมีเรื่องเท็จจริง
 รวมกันอยู่ 2 เรื่อง คือ มีหนังสือสัญญากู้เงิน และบันทึกการชำระหนี้เงินกู้รายนี้บางส่วน
 จาเลยได้ลบบันทึกดังกล่าวออกเสีย เอกสารนั้นก็จะมีหนังสือสัญญากู้เงินเป็นเอกสารที่
 แท้จริงเหลืออยู่เรื่องเดียว ซึ่งแสดงว่าไม่เคยผ่อนชำระหนี้กันเลย การกระทำเช่นนี้
 เป็นการตัดทอน หรือแก้ไขด้วยประการใด ๆ ในเอกสารที่แท้จริงเป็นความผิดฐานปลอม
 เอกสารตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 264

ปัญหาที่ควรวินิจฉัย คือ ถ้าเป็นเอกสารที่แท้จริงซึ่งถูกปลอม เช่น ถูกปลอมโดยการแก้ไข
 มาครั้งหนึ่งแล้ว การเติมตัดทอนแก้ไขเอกสารนั้นอีกครั้งจะเป็นปลอมเอกสารหรือไม่ ใน
 เมื่อตัวบทกฎหมายบัญญัติให้การเติมหรือตัดทอนข้อความหรือแก้ไขด้วยประการใด ๆ ต้อง
 กระทำในเอกสารที่แท้จริง ซึ่งเรื่องนี้ ดร.อุทิศ แสนภักดี ให้ความเห็นว่า ถ้าตีความ
 โดยเคร่งครัดมองถือว่า ไม่เป็นปลอมเอกสารเว้นแต่กระทำเข้าลักษณะเป็นตัวการร่วม
 กับผู้แก้ไขครั้งแรกเพราะขณะเติมตัดทอนแก้ไขครั้งหลังนี้ เอกสารนั้นเป็นเอกสารปลอม
 ไม่ใช่เอกสารที่แท้จริงจึงไม่เข้าองค์ประกอบความผิด แต่มีข้อคิดว่าเป็นเอกสารที่แท้จริง
 เคยเป็นเอกสารที่แท้จริง แม้ถูกเติมตัดทอนแก้ไขหรือนัยหนึ่งปลอมมาแล้วก็ยังเรียกว่า
 เป็นเอกสารที่แท้จริงคือ เป็นเอกสารที่แท้จริงซึ่งถูกปลอม การเติมตัดทอนแก้ไขครั้งหลัง
 จึงน่าจะเป็นปลอมเอกสารได้ 27

ค. ประทับตราปลอมหรือลงลายมือชื่อปลอม ตราในที่นี้คงหมายความรวมถึง
 ตราของนิติบุคคล ตราประจำตำแหน่งซึ่งแสดงถึงตัวบุคคลด้วย แต่ไม่ใช่ตราที่แสดง
 ข้อความบางอย่างซึ่งแทนที่จะเขียนหรือพิมพ์ก็ทำเป็นตราประทับลงเพื่อความสะดวก ส่วน
 ลายมือชื่อนั้นตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 1(10) บัญญัติว่า "หมายความรวมถึง
 ลายพิมพ์นิ้วมือและ เครื่องหมายซึ่งบุคคลลงไว้แทนลายมือชื่อของตน" ลายมือชื่อนี้จึง มี

27 พิศนธ์ จักรางกูร, คำอธิบายประมวลกฎหมายอาญา (กรุงเทพมหานคร :
 บริษัทกรุงสยามพรินติ้ง กรุ๊ป จำกัด, 2528), หน้า 128-129.

ความหมายกว้างกว่าประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 9 กล่าวคือ ถ้าเป็นลายพิมพ์นิ้วมือหรือเครื่องหมายอื่นแทนลายมือชื่อ แม้ไม่มีพยานลงลายมือชื่อรับรอง หากมีการปลอมลายพิมพ์นิ้วมือนั้นแล้วก็มีคามผิดฐานปลอมเอกสารได้ การปลอมในกรณีนี้ไม่จำเป็นต้องมีตราแท้จริงหรือบุคคลที่เป็นเจ้าของลายมือชื่อจริงก็ได้

การลงลายมือชื่อผู้อื่นจะมีตัวตนหรือไม่ ไม่สำคัญ ถ้าให้เข้าใจว่ามีตัวตนแล้ว เป็นปลอม แต่ถ้าลงลายมือชื่อกระทำในลักษณะที่ตั้งใจจะรับผิดชอบเอง แม้จะเป็นอีกชื่อหนึ่งดังนี้เอกสารนั้นไม่เป็นเท็จส่วนตัวเอง การลงลายมือชื่อตนเอง บกตีไม่เป็นปลอม แต่อาจเป็นปลอมได้ ถ้าตั้งใจให้เห็นเป็นชื่อคนอื่น เช่น บ.เสมียนเทศบาลมีหน้าที่รับเงินค่าภาษีอากร บ.รับเงินที่มีผู้ชำระค่าภาษีแล้วยกยอกเงินนั้น บ.ออกใบเสร็จให้ บ. ลงชื่อ บ.ในช่องรับเงินและในช่องพนักงานเก็บภาษี ซึ่ง บ.มิได้เป็น แต่ลงลายมือชื่อ บ.โดยให้เข้าใจว่า บ.เป็นพนักงานเก็บภาษี ดังนี้เป็นการปลอมเอกสาร (ฎีกาที่ 889/2492)

การลงลายมือชื่อแทนผู้อื่นโดยเขายินยอม ถ้าอาจจะเกิดความเสียหายแก่บุคคลอื่นหรือประชาชนที่เกี่ยวข้องก็เป็นความผิดฐานปลอมเอกสาร เช่น ปลอมลายมือชื่อผู้อื่นโดยผู้นั้นยินยอมไปยื่นคำร้องต่อศาล (ฎีกาที่ 658/2513) เพราะกฎหมายมิได้คุ้มครองเฉพาะเจ้าของลายมือชื่อ หากคุ้มครองบุคคลอื่นและประชาชนที่เกี่ยวข้อง กฎหมายไม่ห้ามนางลงลายมือชื่อแทนกัน แม้เจ้าของลายมือชื่ออนุญาตหรือยินยอม ก็ลงลายมือชื่อแทนกันไม่ได้แต่ถ้าไม่อาจจะเกิดความเสียหายแก่ผู้อื่นหรือประชาชนแล้ว ไม่ผิดฐานปลอมเอกสาร (ฎีกาที่ 1020/2517, ฎีกาที่ 1526/2525)

การลงลายมือชื่อของตนเองลงในเอกสารใด ๆ ที่บุคคลนั้นไม่มีอำนาจ แต่ได้ลงลายมือชื่อของตนลงไปให้เข้าใจว่า ตนเป็นผู้มีอำนาจลงลายมือชื่อได้ในตำแหน่งนั้น เช่นนี้ถือว่าเป็นการปลอมเอกสาร เช่น ปลัดอำเภอลงชื่อของตนเองลงในใบอนุญาตให้มีอาวุธปืนในตำแหน่งนายทะเบียนโดยที่นายอำเภอมิได้มอบอำนาจให้ทำ (ฎีกาที่ 635/2507) หรือครูน้อยลงชื่อของตนในตำแหน่งครูใหญ่โดยไม่มีอำนาจทำเช่นนั้นได้ (ฎีกาที่ 795/2518) ซึ่งลักษณะ เช่นนี้แม้ไม่ได้ปลอมลายมือชื่อ แต่ก็เป็น การปลอมตำแหน่งโดยทำให้เข้าใจว่า ตนคือบุคคลอื่นซึ่งมีตำแหน่งนั้น การลงลายมือชื่อแท้จริงเป็นเพียงวิธีการ

ปลอมเอกสารโดยทำให้ดูสมจริงสมจังขึ้นเท่านั้นเอง ตามความเป็นจริงแล้วก็คือ การทำเอกสารอย่างใดขึ้นมาโดยที่เจ้าของเอกสารไม่ได้ทำเอง หรือไม่ได้อนุญาตให้ทำก็ได้ ปัญหาที่ควรวินิจฉัย คือ การจับมือผู้ป่วยหนัก ไม่มีสติ และไม่สามารถรู้เรื่องอย่างใดเลย กตลายุพินธ์นิ้วมือลงบนหนังสือ ผิดฐานปลอมเอกสาร (ฎีกาที่ 1649/2503) นั้นไม่ปรากฏว่าศาลฎีกาถือว่าปลอมลักษณะใด จะเป็นการปลอมลายมือชื่อได้หรือไม่ ซึ่งในกรณีนี้ท่านอาจารย์อุทิศ แสนภักดี เห็นว่าจะเป็นการปลอมลายมือชื่อก็ไม่เข้า เพราะเป็นลายพิมพ์นิ้วมือของผู้ขึ้นเอง น่าจะถือเป็นปลอมเอกสารทั้งฉบับเพราะจำเลยทำขึ้นเพื่อให้เข้าใจว่าผู้ขึ้นเป็นผู้ทำขึ้น 28

2. โดยประการที่น่าจะเกิดความเสียหายแก่ผู้อื่นหรือประชาชนเป็นพฤติการณ์ ประกอบการกระทำ มีผลที่ต้องเกิดจากการกระทำ เพียงน่าจะเกิดความเสียหายแต่ไม่เกิด ก็เป็นความผิดสำเร็จ โดยวิเศษตายของวิญญูชนเป็นเกณฑ์ในการพิจารณา ดังนั้น ถ้าผู้ปลอมเอกสารไม่รู้พฤติการณ์เช่นนี้ ก็จะอ้างว่าไม่มีเจตนาเพราะไม่รู้ชื่อเท็จจริงอันเป็นองค์ประกอบความผิดตามมาตรา 59 วรรค 3 ไม่ได้ แต่ถ้าการกระทำไม่น่าจะเกิดความเสียหายแก่ผู้อื่นหรือประชาชนแล้วก็ไม่ผิดปลอมเอกสาร เช่น สามีสัญญาคู่โดยลงชื่อภรรยาเป็นผู้กู้เงินด้วย ปรากฏว่าหนี้ที่กู้เป็นหนี้ร่วมและภรรยาต้องรับผิดชอบด้วยกันกับสามี ตัดสินว่า ผู้ให้กู้และภรรยาไม่มีการเสียหายหรืออาจเสียหาย สามีจึงไม่ผิด (ฎีกาที่ 1154/2484) หรือทำสัญญาคู่เงินกันไว้โดยถูกต้องตามกฎหมาย แต่ไม่ได้ลงนามพยานในสัญญา ต่อมาผู้ให้กู้จึงให้ผู้อื่นลงนามเป็นพยานในท้ายสัญญาโดยผู้กู้มิได้รู้เห็นด้วย ดังนี้เมื่อสัญญาดังกล่าวมีผลสมบูรณ์ตามกฎหมาย การที่พยานลงนามภายหลังไม่น่าจะเกิดหรืออาจเกิดความเสียหายแก่โจทก์ ไม่เป็นความผิดฐานปลอมเอกสาร (ฎีกาที่ 1126/2506)

3. เพื่อให้ผู้หนึ่งผู้ใดหลงเชื่อว่าเป็นเอกสารที่แท้จริง ผู้กระทำจะต้องมีเจตนาพิเศษโดยมีมูลเหตุจูงใจเช่นว่านี่ก็เป็นความผิดแล้ว โดยไม่ต้องถึงทุจริตและไม่ต้องคำนึงว่าจะมีการหลงเชื่อตามเอกสารที่หาปลอมขึ้นหรือไม่ เช่น จำเลยได้รับทำสำเนาทะเบียนบ้านปลอมขึ้นตามที่เจ้าพนักงานตำรวจได้วางแผนเพื่อจับกุม และเจ้าพนักงานตำรวจจับ

จาเลยได้พร้อมสำเนาทะเบียนบ้านปลอมดังกล่าวเป็นของกลาง ซึ่งจาเลยฝึกขาดขณะจับกุม ดังนี้ แม้สำเนาทะเบียนบ้านปลอมนั้นจะมีต้นฉบับใช้ในกิจการที่จาเลยทำ และไม่ มีผู้ใดเจตนาทำใบชั๊กดี แต่ในการทำสำเนาทะเบียนบ้านปลอมขึ้นที่พึงเห็นได้ว่าจาเลย ได้กระทำเพื่อทำให้ผู้หนึ่งผู้ใดหลงเชื่อว่าเป็นเอกสารที่แท้จริงอยู่ในตัว การกระทำของ จาเลยจึงเข้าองค์ประกอบความผิดฐานปลอมเอกสารตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 264 (ฎีกาที่ 12/2519)

4. โดยเจตนา ได้แก่ เจตนาตามมาตรา 59 คือ กระทำโดยรู้สำนึกในการ ที่กระทำและขณะเดียวกัน ผู้กระทำประสงค์ต่อผลหรือยอมเล็งเห็นผลของการกระทำนั้น ถ้าผู้กระทำไม่รู้ข้อเท็จจริงอันเป็นองค์ประกอบของความผิด จะถือว่าผู้กระทำประสงค์ต่อ ผลหรือยอมเล็งเห็นผลของการกระทำนั้นไม่ได้ เช่น ผู้ทำบัญชีแก่บัญชีโดยสุจริต เพราะ บัญชีไม่เรียบร้อยไม่ผิดฐานปลอมหนังสือเพราะไม่มีเจตนาปลอม (ฎีกาที่ 70/2489) หรือ จ. นำใบมอบฉันทะที่ปลอมลายมือชื่อ บ. ผู้มอบฉันทะมาให้ ส. เดิมคิดว่าขายฝากลง โดย ส. ไม่รู้ว่าเป็นเอกสารปลอมและเชื่อโดยสุจริตว่า เป็นข้อความที่เขียนเดิมลงได้ ส. ไม่ มีความผิดฐานปลอมเอกสาร (ฎีกาที่ 7/2508)

องค์ประกอบความผิดตามวรรคสองแยกได้ดังนี้

1. กรอกข้อความลงในแผ่นกระดาษหรือวัตถุอื่นใด
2. ซึ่งมีลายมือชื่อของผู้อื่น
3. โดยไม่ได้ได้รับความยินยอม หรือโดยฝ่าฝืนคำสั่งของผู้นั้น
4. เพื่อนำเอาเอกสารนั้นไปใช้ในกิจการที่อาจเกิดเสียหายแก่ผู้หนึ่งผู้ใด หรือประชาชน
5. โดยเจตนา

1. กรอกข้อความลง หมายความว่า ทาลงในลักษณะที่ทำให้เข้าใจว่าเป็นข้อความ ของเจ้าของลายมือชื่อ วิธีกรอกข้อความมิได้หมายความว่าเฉพาะแต่การขีดเขียน อาจ เป็นการตีพิมพ์ ตีพิมพ์ ำชัตราประทับ หรือใช้อักษรย่อก็ได้ ข้อความที่กรอกลงในแผ่น กระดาษหรือวัตถุอื่นใดนั้น ต้องมีลักษณะ เป็นเอกสารตามความหมายในมาตรา 1(7) ซึ่ง วัตถุแห่งการกระทำ คือ แผ่นกระดาษหรือวัตถุอื่นใด ซึ่งมีลายมือชื่อของผู้อื่น ในตอนนั้น

กฎหมายยังไม่เรียก "แผ่นกระดาษหรือวัตถุอื่นใดซึ่งมีลายมือชื่อของผู้อื่น" ว่า "เอกสาร" เพราะเพียงแต่มีลายมือชื่อไม่มีข้อความอื่นใด ในกรณีนี้ยังไม่มีความหมายใด ๆ ต่อเมื่อกรอกข้อความลงแล้วจึง เรียกว่า "เอกสาร"

2. ซึ่งมีลายมือชื่อของผู้อื่น ลายมือชื่อของผู้อื่นที่ลงไว้บนกระดาษหรือวัตถุอื่นใดนี้อาจลงไว้โดยมีเจตนาอย่างใดก็ได้ แต่การลงชื่อไว้โดยถูกบังคับบ้าง หรือนอนหลับ หรือถูกจับพิมพ์ลายนิ้วมือลงบนแผ่นกระดาษและนากกระดาษใบกรอกข้อความลงนั้น ถือว่าเป็นการปลอมเอกสารทั้งฉบับ เพราะกรณีเช่นนี้ลายมือชื่อมิได้ปรากฏมาคนละตอน หากได้ปรากฏขึ้นเป็นส่วนหนึ่งของการปลอมเอกสารทั้งหมดนั่นเอง การได้กระดาษหรือวัตถุอื่นใดซึ่งมีลายมือชื่อผู้อื่นนั้นจะได้มาโดยรับมอบหมายจากผู้อื่นนั้นหรือเก็บตกมาได้ หรือได้มาโดยประการอื่นก็ได้ การกรอกข้อความนี้ไม่ว่าจะกำหนดว่าจะ เป็นข้อความชนิดใดก็ตามน้อยแต่ไหน ฉะนั้น แม้เติมเพียงนามสกุลแต่อย่างเดียวก็นับว่าเป็นการกรอกข้อความลงไปแล้ว ส่วนจะมีความผิดฐานปลอมเอกสารหรือไม่ก็ต้องพิจารณาองค์ประกอบของความผิดข้ออื่นอีกต่อไป กระดาษหรือวัตถุที่มีลายมือชื่อลงไว้แล้วนั้นไม่ว่าจำเป็นต้อง เป็นกระดาษหรือวัตถุเปล่า ๆ อาจมีข้อความอย่างอื่นอยู่แล้วด้วยก็ได้ เช่น แบบพิมพ์สัญญาที่ผู้ผู้ลงลายมือชื่อเอาไว้เพื่อให้ผู้กรอกจำนวนเงินลงภายหลัง ถ้ากรอกเกินความจริงไปก็ต้องด้วยวรรคสองนี้ (ฎีกาที่ 1532/2526) การลงลายมือชื่อที่แสดงความเป็นเจ้าของไว้ ณ ที่ใด หากมีผู้เอาลายมือชื่อนั้นไปกรอกข้อความก็เข้าบทบัญญัติวรรคแรกของ มาตรานี้มิใช่เป็นความผิดตามวรรคสองแต่อย่างใด

ข้อแตกต่างระหว่างวรรคแรกกับวรรคสอง คือ การปลอมเอกสารด้วยการเติมตัดทอนข้อความหรือแก้ไขด้วยประการใด ๆ ลงบนเอกสารที่แท้จริงตามมาตรา 264 วรรคแรก เอกสารนั้นเป็นเอกสารที่สมบูรณ์อยู่แล้ว แต่ได้มีการแก้ไขให้มีความหมายเปลี่ยนไปจากเดิม ส่วนตามวรรคสองนี้แม้จะมีข้อความอื่นอยู่ข้างแล้วนอกเหนือไปจากลายมือชื่อเอกสารนั้นก็ยังเป็นเอกสารที่ไม่สมบูรณ์ เนื่องจากยังไม่รู้ความหมายแท้จริงของผู้ลงลายมือชื่อว่ามีวัตถุประสงค์เช่นไร ความหมายจะสมบูรณ์ก็ต่อเมื่อได้มีการกรอกข้อความลงไปให้ครบถ้วนแล้ว

ปัญหาที่ควรวินิจฉัย คือ การตัดเอาลายมือชื่อของผู้อื่นมาแปะลงไว้บนแผ่นกระดาษแล้วจึง

กรอกข้อความลงไปภายหลังจะเป็นความผิดตามมาตรา 264 วรรคหนึ่ง หรือ วรรคสอง ในเรื่องนี้ท่านศาสตราจารย์ จิตติ ตังศภัทย์ เห็นว่า ลายมือชื่อนั้นต้องลงอยู่แล้วในกระดาษหรือวัตถุที่กรอกข้อความ ถ้าตัดลายมือชื่อที่อื่นมาติดในกระดาษอีกชิ้นหนึ่งหรือคัดลอกลายมือชื่อขึ้นมาใหม่ เป็นการกระทำตามวรรคหนึ่งไม่เข้าวรรคสองนี้ 29

3. โดยไม่ได้รับความยินยอม หรือโดยฝ่าฝืนคำสั่งของผู้นั้น ถ้ากรอกข้อความลงตามความยินยอมหรือคำสั่งแล้ว แม้ความยินยอมหรือคำสั่งนั้นไม่ชอบด้วยกฎหมายก็ไม่เป็นความผิด แต่ถ้ากรอกไม่ตรงกับความยินยอมหรือคำสั่ง จึงจะเป็นความผิดตามวรรคสอง

4. เพื่อนำเอาเอกสารนั้นไปใช้ในกิจการที่อาจเกิดเสียหายแก่ผู้หนึ่งผู้ใดหรือประชาชน เจตนาพิเศษนี้ผู้กระทำต้องมีอยู่ในขณะกระทำ ถ้าเพียงมาเกิดความคิดขึ้นในภายหลังก็ไม่เข้าองค์ประกอบนี้ และความผิดสำเร็จได้แม้จะยังมิได้มีการนำออกใช้ก็ตาม นอกจากนี้เจตนาเพื่อนำเอาเอกสารไปใช้ในกิจการที่อาจเกิดความเสียหายนั้นไม่จำเป็นต้องเกิดความเสียหายขึ้นจริงๆ ก็ได้ กิจการบางอย่างนั้นแม้จะเกิดประโยชน์กับเจ้าของลายมือชื่อ แต่ถ้าอาจเกิดเสียหายกับผู้หนึ่งผู้ใดหรือประชาชนแล้ว ก็ถือว่าเป็นความผิดตามองค์ประกอบข้อนี้แล้ว

5. โดยเจตนา คือ เจตนาตามมาตรา 59 ได้แก่ กระทำโดยรู้สำนึกในการที่กระทำ และในขณะที่เดียวกันผู้กระทำประสงค์ต่อผล หรือย่อมเล็งเห็นผลของการกระทำนั้น ถ้าผู้กระทำไม่รู้ข้อเท็จจริงอันเป็นองค์ประกอบของความผิดจะถือว่าผู้กระทำประสงค์ต่อผลหรือย่อมเล็งเห็นผลของการกระทำนั้นไม่ได้ เช่น กรอกข้อความลงในเอกสารที่มีผู้ลงชื่อให้ไว้โดยเชื่อว่าการกรอกข้อความตรงตามที่ได้รับมอบหมายให้กรอก ถือว่าไม่มีเจตนา (ฎีกาที่ 7/2508)

3.2.2 การแจ้งให้เจ้าพนักงานจดข้อความอันเป็นเท็จลงในเอกสารตาม

29 จิตติ ตังศภัทย์, กฎหมายอาญา ภาค 2 ตอน 1, หน้า 1873-1874.

ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 267

จากการศึกษาวิวัฒนาการของการปลอมเอกสารในประเทศไทยพบว่า มาตรา
นี้มีต้นกำเนิดมาจากเรื่องกฎหมายตราลันที่ปรากฏอยู่ในกฎหมายลักษณะโจร มาตรา 17
บทที่ 17 แต่ตามกฎหมายตราลันฯ เฉพาะแต่เรื่องการประทุษร้ายต่อทรัพย์เท่านั้น จึงมี
ข้อความที่แคบกว่าประมวลกฎหมายอาญาปัจจุบันที่ขยายถึงการแจ้งเรื่องใด ๆ ก็ได้ ที่มี
วัตถุประสงค์สำหรับใช้เป็นพยานหลักฐาน การกระทำผิดตามประมวลกฎหมายอาญา
มาตรา 267 ถือว่าเป็นการปลอมทางจิตใจ (faux intellectuel) และจัดเป็นความ
ผิดอยู่ในหมวดความผิดเกี่ยวกับเอกสาร ซึ่งมีหลักกฎหมายดังนี้ คือ

" ผู้ใดแจ้งให้เจ้าพนักงานผู้กระทำการตามหน้าที่จดข้อความอันเป็นเท็จลงใน
เอกสารมหาชนหรือเอกสารราชการซึ่งมีวัตถุประสงค์สำหรับใช้เป็นพยานหลักฐาน โดย
ประการที่น่าจะเกิดความเสียหายแก่ผู้อื่นหรือประชาชน ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสาม
ปีหรือปรับไม่เกินหกพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ "

ในเรื่องของการปลอมทางจิตใจ มีนักวิชาการหลายท่าน เช่น ศาสตราจารย์
จิตติ ติงศภัทย์ แสดงความเห็นไว้ว่า เป็นแต่เพียงเอกสารเท็จ ที่เป็นความผิดก็เพราะมี
กฎหมายบัญญัติไว้โดยเฉพาะ 30 และท่านอาจารย์ สุวัณชัย ใจหาญ เห็นว่า มาตรา
ความจริงไม่ใช่เรื่องการปลอมเอกสาร เพราะไม่ได้อยู่ในความหมายของคำว่า ปลอม
เอกสาร ตามมาตรา 264 แต่เนื่องจากเป็นเรื่องที่คล้ายคลึงกันจึงได้นำมาบัญญัติไว้ใน
หมวดความผิดฐานปลอมเอกสาร 31

วิเคราะห์เปรียบเทียบกับกฎหมายลักษณะอาญา

มาตรานี้มีข้อความที่แน่นอนเดียวกับมาตรา 226 แห่งกฎหมายลักษณะอาญาเดิม

30 เรื่องเดียวกัน, หน้า 1896.

31 พ.ต.ต.สุวัณชัย ใจหาญ, คำอธิบายประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 217-
287 (พระนคร: โรงพิมพ์มิตรสยาม, 2511), หน้า 257.

ซึ่งเป็นความผิดฐานบอกให้เจ้าพนักงานจดข้อความเท็จ และจัดเป็นความผิดหนึ่งอันหมวดความผิดฐานปลอมหนังสือ โดยมีหลักกฎหมายดังนี้

มาตรา 226 ผู้ใดบอกให้เจ้าพนักงานผู้มีตำแหน่งทำการตามหน้าที่จดข้อความซึ่งมันรู้ว่าเป็นเนื้อความเท็จลงในหนังสืออย่างใด ๆ อันสามารถจะใช้เป็นพยานได้ แลถ้าการที่มันกระทำนั้นอาจจะเกิดความเสียหายแก่สาธารณชนหรือแก่ผู้หนึ่งผู้ใดไซ้ ท่านว่ามันมีความผิด ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สามเดือนขึ้นไปจนถึงสามปี แลให้ปรับตั้งแต่ห้าสิบบาทขึ้นไปจนถึงพันบาทด้วยอีกโสดหนึ่ง

ข้อแตกต่างกับประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 267 คือ ตามกฎหมายลักษณะอาญาเป็นการบอกให้จดข้อความเท็จลงในหนังสือใด ๆ ก็ได้ ที่สามารถจะใช้เป็นพยาน แต่ตามประมวลกฎหมายอาญาจำกัดว่า ต้องเป็นการแจ้งให้จดข้อความเท็จลงในเอกสารมหาชนหรือเอกสารราชการซึ่งมีวัตถุประสงค์สำหรับใช้เป็นพยานหลักฐานเท่านั้น

ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 267 มีองค์ประกอบความผิดดังนี้

1. แจ้งให้เจ้าพนักงานผู้กระทำการตามหน้าที่จดข้อความอันเป็นเท็จ
2. ลงในเอกสารมหาชนหรือเอกสารราชการ ซึ่งมีวัตถุประสงค์สำหรับใช้เป็นพยานหลักฐาน
3. โดยประการที่น่าจะเกิดความเสียหายแก่ผู้อื่นหรือประชาชน
4. โดยเจตนา

1. แจ้งให้เจ้าพนักงานผู้กระทำการตามหน้าที่จดข้อความอันเป็นเท็จ หมายถึง การแจ้งข้อความต่อเจ้าพนักงานซึ่งอาจแจ้งด้วยวาจาหรือเป็นหนังสือก็ได้ โดยมีการจดข้อความที่แจ้งลงไปเป็นข้อความของผู้แจ้ง ปกติการแจ้งให้จดข้อความย่อมลงลายมือชื่อผู้แจ้งและผู้จด ถ้าไม่มีลายมือชื่อดังกล่าวก็น่าจะถือว่ามี การแจ้งให้จดแล้ว แต่ถ้ากรณีเป็นการแจ้งให้จดข้อความเท็จ ไม่เป็นความผิด เช่น ยื่นคำร้องขอเท็จต่อศาลจนศาลมีคำสั่งตั้งให้เป็นผู้จัดการมรดกไม่มีพินัยกรรมแล้วนำคำสั่งศาลไปจดทะเบียนลงชื่อตนเป็นผู้จัดการมรดก เจ้าพนักงานจดบันทึกตามคำสั่งศาลว่าไม่มีพินัยกรรมซึ่งเป็นเท็จ ความจริงมีพินัยกรรม ดังนี้ไม่เป็นการแจ้งให้จดข้อความเท็จ เจ้าพนักงานจดตามคำสั่งศาลไม่เป็น

ความผิดฐานนี้ (ฎีกาที่ 44/2506) นอกจากนั้น ข้อความที่แจ้งต้องเป็นเท็จ หมายความว่า เป็นข้อเท็จจริงในอดีตหรือปัจจุบันที่ไม่ตรงต่อความจริง ถ้าเป็นคำรับรองหรือคำมั่นสัญญาถึงการกระทำหรือข้อเท็จจริงอย่างใดในอนาคต ไม่ถือเป็นข้อความอันเป็นเท็จตามมาตรานี้ เพราะจะเกิดขึ้นเช่นนั้นหรือไม่ ไม่มีผู้ใดบอกได้แน่นอน การแสดงทรรศนะความคิดเห็นแม้ไม่ตรงกับความจริงก็ไม่ถือว่าเป็นความเท็จไปได้ สำหรับเจ้าพนักงานผู้รับแจ้งนั้นต้องเป็นเจ้าพนักงานผู้มีหน้าที่จดในเรื่องที่แจ้ง หากเจ้าพนักงานนั้นไม่มีหน้าที่ในเรื่องดังกล่าว แม้จะรับจดไว้ก็ไม่เข้ามาตรา 267 เช่น จำเลยกู้เงินจากโจทก์และมอบโฉนดที่มีจำเลยและสามีจำเลยเป็นผู้ถือกรรมสิทธิ์ให้แก่โจทก์ยึดถือไว้เป็นประกัน ต่อมาจำเลยได้มาบอกโจทก์ว่า จะขอเอาโฉนดไปรับมรดกสามีจำเลย โจทก์จึงนำโฉนดส่งหอทะเบียนที่ดิน จำเลยได้แจ้งต่อเจ้าพนักงานหอทะเบียนที่ดินว่าได้ใช้เงินกู้ให้แก่โจทก์แล้ว และขอให้โอนโฉนดให้แก่ผู้อื่น เจ้าพนักงานหลงเชื่อจึงจัดซื้อขายของจำเลยแล้วทำสัญญาซื้อขายให้ ตัดสินว่าไม่ผิดตามมาตรานี้ เพราะการใช้เงินกู้หรือไม่ ไม่เกี่ยวกับเจ้าพนักงานที่ดิน (ฎีกาที่ 991/2473) การมีหน้าที่จดข้อความต้องมีกฎหมายหรือระเบียบแบบแผนกำหนดเอาไว้มิใช่ เจ้าพนักงานจะมีอำนาจจดข้อความได้ทุกเรื่อง

ปัญหาที่ควรวินิจฉัย คือ การเบิกความในการพิจารณาคดีของศาลเป็นการแจ้งให้เจ้าพนักงานจดข้อความหรือไม่ ซึ่งในเรื่องนี้มีคำพิพากษาฎีกาที่ 561/2508 วินิจฉัยว่า การเบิกความเท็จในการพิจารณาคดีอาญาไม่เข้าเรื่องแจ้งให้เจ้าพนักงานจดข้อความ แต่เป็นเรื่องเบิกความซึ่งศาลมีอำนาจใช้ดุลพินิจจดข้อความตอนใด หรือไม่จดก็ได้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความ การจดจึงเป็นเรื่องของศาลไม่เข้าเรื่องของพยานที่จะแจ้งให้ศาลจดข้อความอันเป็นเท็จซึ่งเป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 267 แต่ท่านศาสตราจารย์ จิตติ ดิงศภิทัย มีความเห็นว่า ที่จริงนั้นศาลจดตามคำเบิกความของพยานเป็นแต่พิจารณาว่าเป็นข้อที่เกี่ยวกับประเด็นควรจดหรือไม่ แม้ไม่เชื่อว่าการเป็นความจริง ศาลก็จด เหตุผลน่าจะอยู่ที่ว่าไม่เป็นความผิดเพราะ เอกสารที่จดไว้ไม่น่าเข้าเป็นพยานหลักฐานข้อความนั้นต่างหากที่เป็นพยานหลักฐาน ไม่เหมือนกับเอกสารที่เป็นหลักฐาน เช่น จดทะเบียนโฉนดที่ดิน ทะเบียนสามะโนคร้ว เหล่านี้เป็นต้น 32

32 จิตติ ดิงศภิทัย, กฎหมายอาญา ภาค 2 ตอน 1, หน้า 1900.

2. ลงในเอกสารมหาชนหรือเอกสารราชการซึ่งมีวัตถุประสงค์สำหรับใช้ เป็น พยานหลักฐาน เอกสารมหาชนมีทั้งที่เจ้าพนักงานทาและที่เจ้าพนักงานมิได้ทำขึ้นซึ่งกรณี หลังมิใช่กรณีที่อยู่นบทบัญญัติของมาตรา 267 นี้ เอกสารมหาชนที่เจ้าพนักงานทำขึ้น เช่น ทะเบียนสามะโนคร้ว รายชื่อผู้สมัครรับเลือกตั้ง เป็นต้น ส่วนเอกสารมหาชนที่เจ้า พนักงานมิได้ทำ แต่ประชาชนทั่วไปก็อาจใช้อ้างอิงได้ เช่น เอกสารเกี่ยวกับห้างหุ้นส่วน บริษัทเอกสารมหาชนเป็นเอกสารที่มุ่งใช้ เป็นเป็นพยานหลักฐานอยู่แล้ว

เอกสารราชการมีนิยามศัพท์อยู่ในมาตรา 1(8) ซึ่งหมายความว่า เอกสารที่ เจ้าพนักงานได้ทำขึ้นหรือรับรองในหน้าที่ และให้หมายความรวมถึงสำเนาเอกสารนั้น ๆ ที่เจ้าพนักงานได้รับรองในหน้าที่ด้วย เอกสารราชการบางชนิดอาจไม่มีวัตถุประสงค์ สำหรับใช้ เป็นพยานหลักฐาน ดังนั้นมาตรานี้จึงต้องขยายความว่า " ซึ่งมีวัตถุประสงค์ สำหรับใช้ เป็นพยานหลักฐาน " ดังนั้น ถ้าไม่ใช่เอกสารมหาชนหรือเอกสารราชการซึ่งมี วัตถุประสงค์สำหรับใช้ เป็นพยานหลักฐานแล้ว ไม่เป็นความผิด เช่น คู่สัญญาตกลงกันไม่ ได้ในเรื่องการชำระราคาที่ดิน เจ้าพนักงานจึงบันทึกถ้อยคำไว้ในแบบพิมพ์ของกรมที่ดิน (แบบ ท.ค.16) คู่สัญญาลงชื่อไว้ ข้อความที่บันทึกนี้ก็ เป็นแต่เอกสารธรรมดา หากใช้ เอกสารราชการหรือเอกสารมหาชนไม่ เอกสารตามมาตรา 267 ต้องเป็นเอกสาร ราชการหรือเอกสารมหาชน (ฎีกาที่ 62/2515)

ปัญหาที่ควรวินิจฉัย คือ บันทึกประจำวัน (ป.จ.ว) ที่ตำรวจจดบันทึกไว้เมื่อมีผู้มาแจ้งไว้ เป็นหลักฐาน เป็นเอกสารราชการซึ่งมีวัตถุประสงค์สำหรับใช้ เป็นพยานหลักฐานหรือไม่ เมื่อพิจารณาจากคำพิพากษาฎีกาที่ 1274/2513 ซึ่งวินิจฉัยว่า จำเลยแถลงต่อศาลใน การดำเนินคดี เพื่อให้ศาลจับกุมโจทก์ให้มาปฏิบัติตามคำพิพากษาโดยอ้างว่าโจทก์ เป็น บริวารของผู้ถูกขับไล่ การที่ศาลจดคำแถลงดังกล่าวไว้ในรายงานกระบวนการพิจารณานั้น มิใช่เป็นเอกสารที่จะใช้ เพื่อ เป็นพยานหลักฐานตามความหมายแห่งประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 267 แต่เป็นเพียงคำกล่าวอ้างซึ่งโจทก์มีสิทธิที่จะคัดค้านอย่างไรก็ได้ การ กระทำของจำเลยไม่เป็นความผิดตามมาตรา นี้ ซึ่งผู้เขียนมีความเห็นว่า คำแถลง ของคู่ ความที่ศาลจดไว้ไม่ใช่เอกสารที่จะใช้ เพื่อ เป็นพยานหลักฐานเช่นเดียวกับบันทึกประจำวัน ซึ่งเป็นเพียงแต่การบันทึกเป็นหลักฐานแห่งการแจ้งว่า ได้มีผู้มาแจ้งความไว้อย่างไร ซึ่ง มีผลเพียงว่าได้มีการแจ้งความในเรื่องนั้น ส่วนข้อความที่แจ้งนั้นหาได้มีวัตถุประสงค์

สำหรับใช้ เป็นพยานหลักฐานแห่งข้อความที่แจ้งนั้นไม่ จะแจ้งจริงเท็จอย่างไร ตำรวจผู้รับแจ้งมิได้สนใจแต่ส่วนจะแจ้งอย่างไรก็จดให้จึงผิดกับเอกสารราชการซึ่งมีวัตถุประสงค์สำหรับใช้ เป็นพยานหลักฐานซึ่งในเบื้องต้นจะต้องได้รับการสันนิษฐานหรือเชื่อถือว่า เป็นเรื่องจริงตามที่แจ้งนั้นจะ เอาความเท็จมาแจ้งมิได้ เพราะโดยลักษณะของ เอกสารที่จดลงนั้น เป็นเอกสารสำหรับใช้ เป็นพยานหลักฐานได้ว่า ข้อความที่จดนั้นเป็นข้อความจริง กฎหมายจึงต้องควบคุมมิให้มาแจ้งเท็จกัน ถ้าแจ้งเท็จก็ผิดตามมาตราซึ่งมีโทษหนักกว่าการแจ้งเท็จทั่ว ๆ ไปตามมาตรา 137

3. โดยประการที่น่าจะเกิดความเสียหายแก่ผู้อื่นหรือประชาชน มีความหมายดังที่กล่าวมาแล้วในมาตรา 264 คือ ไม่จำเป็นต้องเกิดความเสียหายขึ้นจริง ๆ เพียง น่าจะเกิดความเสียหายก็เป็นความผิดสำเร็จแล้ว และผู้กระทำจะรู้ว่าการแจ้งนั้น " น่าจะเกิดความเสียหายแก่ผู้อื่นหรือประชาชน"หรือไม่ ไม่สำคัญ เนื่องจากไม่เข้าข้อเท็จจริงอันเป็นองค์ประกอบของความผิด เช่น เปลี่ยนตัวคนไปจดทะเบียนตัวพิมพ์รูปพรรณสัตรี แม้เจ้าของสัตว์จะยินยอมให้ไปแทนตัว ก็ยังอาจเกิดความเสียหายแก่ผู้อื่นและสาธารณชน เป็นความผิดฐานนี้ (ฎีกาที่ 238/2476)

4. โดยเจตนา คือ เจตนาตามมาตรา 59 โดยผู้กระทำจะต้องรู้ว่าข้อความที่แจ้งให้เจ้าพนักงานจดนั้นเป็นข้อความเท็จ ถ้าไม่รู้ว่า เป็นข้อความเท็จก็ไม่ผิดตามมาตรา นี้ เช่น ลงชื่อเป็นพยานว่าผู้โอนเป็นเจ้าของที่ดินจริง แม้ไม่เข้าผู้ที่เคยรู้จัก แต่เชื่อว่าเป็นความจริงตามที่รับรอง ไม่รู้ว่าข้อความอันเป็นเท็จไม่ผิด (ฎีกาที่ 929/2474)

3.2.3 การทำคำรับรองเป็นเอกสารอันเป็นเท็จตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 269

มาตรานี้เป็นเรื่อง เอกสารเท็จอีกมาตราหนึ่งที่กฎหมายบัญญัติให้เป็นความผิด และเป็นการปลอมทางจิตใจ (faux intellectuel) เช่นเดียวกับมาตรา 267 โดยมีหลักกฎหมายดังนี้ คือ

" ผู้ใดในการประกอบกิจการงานในวิชาแพทย์ กฎหมาย บัญชี หรือวิชาชีพอื่น

วัตถุประสงค์รับรอง เป็นเอกสารอันเป็นที่จโดยประการที่น่าจะเกิดความเสียหายแก่ผู้อื่นหรือประชาชนต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสองปี หรือปรับไม่เกินสี่พันบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ

ผู้ใดโดยทุจริตใช้หรืออ้างการรับรองอันเกิดจากการกระทำความผิดตามวรรคแรก ต้องระวางโทษเช่นเดียวกัน "

วิเคราะห์เปรียบเทียบกับกฎหมายลักษณะอาญา

มาตรานี้มีข้อความทานองเดียวกันกับมาตรา 231 แห่งกฎหมายลักษณะอาญาเดิมซึ่งเป็นความผิดฐานแพทย์จขข้อความเท็จ และในสมัยนั้นก็มิได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับมาตรา 231 ไว้หลายท่าน เช่น พระเจ้าลูกยาเธอ กรมหมื่นราชบุรีดิเรกฤทธิ์ ทรงเห็นว่ามาตรานี้เป็นอีกมาตราหนึ่งที่ไม่ควรอยู่ในหมวดปลอมหนังสือนี้ เนื่องด้วยไม่ได้เป็นการปลอมหนังสือ 33 และพระอินทปรีชา เห็นว่า การกระทำของแพทย์เช่นที่กล่าวนี้ไม่นับว่าปลอมหนังสือ เพราะแพทย์ผู้นั้นรับรองบรรดาข้อความในหนังสือของตนและหนังสือนั้นเป็นหนังสืออันแท้จริงไม่ใช่เป็นการทำเทียม 34 สำหรับหลักกฎหมายของความผิดฐานแพทย์จขข้อความเท็จมีดังนี้

มาตรา 231 ผู้ใดเป็นแพทย์ แลมันแกสั่งจขความเท็จอย่างใดอย่างหนึ่งอย่างใดลงไว้ในหนังสือแสดงความเกิด ความตาย หรือบอกอาการของบุคคลผู้ใดโดยมันรู้ว่าจะมีคนเอาหนังสือนั้นไปใช้หลอกลวงเจ้าพนักงานในหน้าที่ หรือหลอกลวงบริษัทรับประกันให้หลงเชื่อ ท่านว่ามันมีความผิดต้องระวางโทษจำคุกเป็นสามสถาน คือสถานหนึ่งให้จำคุกไม่เกินกว่าสองปี สถานหนึ่งให้ปรับไม่เกินกว่าพันบาท สถานหนึ่งให้ลงโทษทั้งจำทั้งปรับเช่นว่ามาแล้วด้วยกัน

33 พระเจ้าลูกยาเธอ กรมหมื่นราชบุรีดิเรกฤทธิ์, คดีอาญา เล่ม 2 (กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ศรีกรุง, 2467), หน้า 186.

34 พระอินทปรีชา, คำอธิบายกฎหมายลักษณะอาญา เล่ม 3 (พระนคร: โรงพิมพ์โสภณพิพรรฒธนากร, 2470), หน้า 1069.

อนึ่ง ถ้าผู้ใดเอาหนังสือที่แพทย์ทำหัตถ์ด้วยความเท็จ เช่นว่ามานมาตรานี้ไปใช้ โดยเจตนาจะหลอกลวงเจ้าพนักงานในหน้าที่ หรือบริษัทประกันให้หลงเชื่อข้อความในหนังสือนั้น ท่านว่ามันผู้ทำหนังสือนั้นมีความผิด ต้องระวางโทษคุกจำคุกกับผู้ทำเจตนาเท็จว่าตั้งว่ามานมาตรานี้

ข้อแตกต่างกับประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 269 คือ ประมวลกฎหมายอาญาได้บัญญัติตัวผู้กระทำความผิดขยายออกไปถึงผู้ประกอบอาชีพทางกฎหมาย บัญชีหรือวิชาชีพอื่น ๆ ด้วย แต่ตามกฎหมายลักษณะอาญาบัญญัติให้เป็นความผิดเฉพาะผู้กระทำความที่เป็นแพทย์เท่านั้น นอกจากนั้นแพทย์ผู้ทำคำรับรองตามกฎหมายลักษณะอาญาจะต้องรู้ว่าจะมีคนเอาไปใช้หลอกลวงเจ้าพนักงานหรือบริษัทประกัน ซึ่งต่างกับประมวลกฎหมายอาญาที่ไม่จำกัดว่าจะต้องมีการนำไปใช้กับบุคคลสองประเภทนี้เท่านั้น ทั้งนี้เนื่องจากเพียงแต่การทำคำรับรองนั้นน่าจะเกิดความเสียหายแก่ผู้อื่นหรือประชาชนก็เป็นความผิดแล้ว และการน่าจะเกิดความเสียหายที่ว่านี้ ผู้กระทำความไม่จำเป็นต้องรู้แต่อย่างใด สำหรับวรรคสองของกฎหมายลักษณะอาญายังแตกต่างกับประมวลกฎหมายอาญา คือ กฎหมายลักษณะอาญาบัญญัติเอาผิดกับผู้ใช้ แต่ตามประมวลกฎหมายอาญาบัญญัติเอาผิดกับผู้อ้างคำรับรองเท็จนั้นด้วยและผู้ใช้หรืออ้างคำรับรองเท็จต้องกระทำโดยมีเจตนาทุจริตเสมอ

องค์ประกอบความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 269 แบ่งออกเป็น 2 วรรค ดังนี้

ก. องค์ประกอบความผิดตามวรรคแรก

1. ในการประกอบกิจการงานในวิชา แพทย์ กฎหมาย บัญชี หรือวิชาชีพอื่นใด
2. ทำคำรับรองเป็นเอกสารอันเป็นเท็จ
3. โดยประการที่น่าจะเกิดความเสียหายแก่ผู้อื่นหรือประชาชน
4. โดยเจตนา

1. ในการประกอบกิจการงานในวิชาแพทย์ กฎหมาย บัญชี หรือวิชาชีพอื่นใด ผู้กระทำความผิดตามมาตรานี้ต้องกระทำในการประกอบกิจการงานในวิชาชีพซึ่งหมายถึง การประกอบอาชีพที่ต้องใช้ความรู้พิเศษ ดังเช่น การแพทย์ กฎหมาย หรือบัญชี ส่วนวิชาชีพอื่นใด

อาจได้แก่ วิศวกร หรือนักวิทยาศาสตร์ เป็นต้น และต้องกระทำเป็นปกติธุระซึ่ง ตามปกติ เป็นการกระทำเพื่อบาเหน็จ แม้ในบางกรณีจะได้ทำโดยไม่มีบาเหน็จก็ยังคงเป็นการกระทำ ในการประกอบอาชีพ อาชีพแพทย์ หนายความ ผู้ตรวจบัญชี จะต้องได้รับอนุญาตให้ ประกอบวิชาชีพนั้นก่อน ถ้าทำไปโดยไม่ได้รับอนุญาต ไม่ถือว่าเป็นการกระทำในการ ประกอบการงานในวิชาชีพนั้น ๆ ผู้ที่กระทำผิดตามมาตรานี้ได้ต้อง เป็นผู้มีวิชาชีพนั้น ๆ เท่านั้น บุคคลอื่นแม้จะเป็นตัวการร่วมกันก็ไม่อาจมีความผิดตามมาตรานี้ได้ หากจะมีความผิดก็เป็นได้เพียงผู้สนับสนุนเท่านั้น แต่ถ้าเป็นการกระทำในการประกอบวิชาชีพ ของตนแล้ว แม้จะเป็นการกระทำนอกเหนือไปจากที่กฎหมายกำหนดให้ทำ ถ้าเป็นความ เท็จก็มีความผิดตามมาตรานี้ได้ เช่น หนายความทำคำรับรองเป็นหนังสือว่า บริษัท ๆ หนึ่งมีบุคคลหนึ่ง เป็นกรรมการผู้จัดการจริง ซึ่งเป็นความเท็จ เป็นต้น

2. ทำคำรับรองอันเป็นเอกสารอันเป็นเท็จ ได้แก่ การทำเอกสารขึ้นมา มี ข้อความอย่างหนึ่งอย่างใดเป็นการรับรองข้อเท็จจริงบางประการ ซึ่งข้อเท็จจริงนั้นมี หรือเกิดขึ้นอยู่แล้วในขณะนั้น เหตุการณ์ในอนาคตหรือความคิดเห็นคาดคะเนต่าง ๆ มี ข้อความที่อาจรับรองกันได้ตามมาตรา 269 นี้ แม้มีการรับรองไปแล้วไม่เป็นความจริง ตามที่รับรองก็ไม่เป็นความผิด เช่น นายแพทย์ให้คำรับรองเป็นหนังสือว่า ภายใน 10 ปี ช้างหน้า นาย ก. จะไม่ป่วยเป็นวัณโรค แม้ต่อมา นาย ก. จะป่วยเป็นวัณโรคขึ้นมา นาย แพทย์ก็ไม่มีความผิด การทำคำรับรองต้องเกี่ยวข้องกับวิชาชีพของตน เช่น แพทย์ทำ ใบตรวจโรคว่าป่วยความจริงไม่ป่วยหรือมีโรครับรองว่าไม่มีโรค ผู้สอบบัญชีรับรองงบ คูลที่ไม่ตรงกับความเป็นจริง วิศวกรผู้รับรองแบบแปลนที่ไม่ถูกหลักวิชาหรือรับรองการ ก่อสร้างที่ไม่ถูกต้องตามแผนผัง คำรับรองอันเป็นเท็จ ได้แก่ คำรับรองที่ไม่ตรงต่อความ เป็นจริงหรือความรู้ของบุคคลนั้นในขณะนั้น ถ้ารับรองไปตามความรู้ของตนแล้ว แม้ไม่ ตรงต่อความเป็นจริงก็ไม่มีผิดแต่อย่างใด เช่น นายแพทย์ให้คำรับรองเป็นหนังสือ ว่านายมะ เล็งไม่ได้ป่วยเป็นโรคมะเร็ง แม้ว่าความจริงนายมะ เล็งป่วยเป็นโรคมะเร็ง อยู่ก็ตาม แต่เนื่องจากนายแพทย์คนนั้นตรวจไม่รู้เพราะเหตุใดก็ตาม ก็ไม่มีความผิดตาม มาตรานี้

3. โดยประการที่น่าจะ เกิดความเสียหายแก่ผู้อื่นหรือประชาชน ไม่เช่นนั้น
เท็จจริงอันเป็นองค์ประกอบของความผิดที่ผู้กระทำต้องรู้ตามมาตรา 59 วรรคสาม เป็น

แต่เพียงพฤติการณ์ประกอบกรกระทำเท่านั้นไม่จำเป็นจะต้องมีความเสียหายเกิดขึ้นจริง แต่อย่างใด ความผิดสำเร็จลงเมื่อมีการทำคาร์บรอนอันเป็นเท็จแล้ว

4. โดยเจตนา ได้แก่ เจตนาตามมาตรา 59 คือ กระทำโดยรู้สำนึกในการที่กระทำและในขณะที่เดียวกัน ผู้กระทำประสงค์ต่อผลหรือยอมเล็งเห็นผลของการกระทำอันนั้น ถ้าผู้กระทำไม่รู้ข้อเท็จจริงอันเป็นองค์ประกอบของความผิด จะถือว่าผู้กระทำประสงค์ต่อผลหรือยอมเล็งเห็นผลของการกระทำนั้นไม่ได้ เช่น ไม่รู้ว่าข้อความที่ตนทำคาร์บรอนนั้นเป็นเท็จ ถ้าผู้กระทำไม่รู้ แม้ความไม่รู้จะเกิดจากความประมาทของตนเอง เช่น แพทย์ควรจะตรวจพบความผิดปกติ แต่ตรวจไม่พบจึงได้ออกคาร์บรอนว่าไม่มีโรค แพทย์ไม่มีความผิดเพราะไม่ได้กระทำไปโดยเจตนา

ข. องค์ประกอบความผิดตามวรรคสอง

1. ไร่หรืออ้าง
2. คาร์บรอนอันเกิดจากการกระทำความผิดตามวรรคแรก
3. เจตนา
4. โดยทุจริต



1. ไร่หรืออ้าง การไร่ หมายความว่า การไร่อย่างเอกสาร คือ กระทำอย่างใดอย่างหนึ่งโดยอาศัยเอกสารเป็นวัตถุแห่งการกระทำผิดและเป็นการไร่ประโยชน์จาก เอกสารนั้น เช่น การนำใบตรวจโรคอันเท็จไปยื่นสมัครเข้าสอบแข่งขัน เป็นต้น การไร่เอกสารเท็จเป็นการนำออกแสดงต่อบุคคลอื่นถึงข้อความในเอกสารนั้น โดยไม่จำเป็นที่จะต้องส่งมอบให้แก่บุคคลนั้นก็ได้ ส่วนการอ้าง ได้แก่ การอ้างอิงเอกสารเพื่อประโยชน์อย่างใดอย่างหนึ่งโดยไม่จำเป็นต้องนำเอกสารนั้นออกแสดงหรือแม้เอกสารนั้นไม่ได้อยู่ที่ผู้อ้างก็ตาม เช่น มีคดีอยู่ในศาล จึงยื่นบัญชีระบุพยานอ้างคาร์บรอนเท็จที่อยู่ ความครอบครองของบุคคลอื่นแล้วยื่นคำขอให้ศาลออกคำสั่งเรียกมาเป็นพยาน เป็นต้น

2. คาร์บรอนอันเกิดจากการกระทำความผิดตามวรรคแรก คือ คาร์บรอนในเอกสารซึ่งผู้ประกอบงานในวิชาแพทย์ กฎหมาย บัญชี หรือวิชาชีพอื่นใด ทำานการประกอบวิชาชีพนั้น ๆ อันเป็นเท็จ

3. เจตนา คือ เจตนาตามมาตรา 59 ในการใช้หรืออ้างคำรับรองรวมทั้ง ความรู้ข้อเท็จจริงว่า เป็นคำรับรองที่เกิดจากการกระทำความผิดตามวรรคแรก ถ้าผู้ ใช้ไม่รู้ว่าคำรับรองนั้นเป็นเท็จก็ไม่เป็นความผิด

4. โดยทุจริต เป็นเจตนาพิเศษ ซึ่งตามมาตรา 1(1) ให้ความหมายว่า เพื่อ แสวงหาประโยชน์ที่มิควรได้โดยชอบด้วยกฎหมายสำหรับตนเองหรือผู้อื่น หากผู้ใช้โดย ไม่มีความผิดแล้วก็ไม่เป็นความผิด เช่น เอาใบรับรองแพทย์ว่าป่วยซึ่งเป็นเท็จไป แสดงต่อบิดาของตน เพื่อมิให้ภรรยาที่ตนขาดเรียน เป็นต้น

สำหรับกรณีที่ทำคำรับรองเป็นผู้ใช้หรืออ้างเอกสารคำรับรองเองนั้น จะ เห็น ได้ว่ามาตรา 269 ไม่ได้มีข้อความยกเว้นให้ลงโทษผู้กระทำคำรับรองและผู้ใช้คำรับรอง แต่เพียงกระทงเดียวเหมือนดังมาตรา 268 ที่บัญญัติลงโทษผู้ใช้ หรืออ้างซึ่งเป็นผู้ปลอม เอกสารหรือแจ้งให้จดข้อความเท็จ ฐานใช้เพียงกระทงเดียว เพราะตามปกติผู้ทำเป็น ผู้ประกอบการงานเฉพาะอย่างและทำคำรับรองให้ผู้อื่นใช้หรืออ้าง ดังนั้น ถ้าผู้ทำคำ รับรองเป็นผู้ใช้หรืออ้างคำรับรองนั้นเองก็ต้องใช้หลักทั่วไปตามมาตรา 91 คือ เป็นความ ผิดหลายกรรมต่างกัน ผู้นั้นจึงผิดฐานทำคำรับรองตามมาตรา 269 วรรคแรก และฐาน ใช้หรืออ้างคำรับรองตามมาตรา 269 วรรคสอง ซึ่งศาลจะ เรียงกระทงลงโทษ

กล่าวโดยสรุป ความผิดปลอมเอกสารเกิดขึ้นโดยมีจุดเริ่มต้นเมื่อมีการกระทำ ที่ถึงขั้นลงมือแล้ว กล่าวคือ หากเป็นการปลอมทางรูปตามมาตรา 264 ก็เริ่มเมื่อมีการ ลงมือทำเอกสารปลอมขึ้นไม่ว่าทั้งฉบับหรือแต่ส่วนใด หรือลงมือเติมหรือตัดทอนข้อความ หรือแก้ไขด้วยประการใด ๆ ในเอกสารที่แท้จริง หรือประทับตราปลอมหรือลงลายมือชื่อ ปลอมในเอกสาร หรือลงมือกรอกข้อความลงในแผ่นกระดาษหรือวัตถุอื่นใดซึ่งมีลายมือชื่อ ของผู้อื่น หากเป็นการปลอมทางจิตใจตามมาตรา 267 และ 269 ก็เริ่มเมื่อมีการ ลงมือกระทำการอันเป็นการแจ้งให้เจ้าพนักงานจดข้อความอันเป็นเท็จ หรือลงมือทำคำ รับรองอันเป็นเท็จ และความผิดปลอมเอกสารจะสำเร็จเมื่อการปลอมทางรูปนั้นได้ทำ เอกสารปลอมดังกล่าวเสร็จสิ้นโดยมีเจตนาและเจตนาพิเศษ อีกทั้งมีการกระทำครบ องค์ประกอบความผิดข้ออื่น ๆ ด้วย แม้จะมีต้นาเอกสารปลอมออกใช้เลย เช่น เมื่อ ทำเสร็จแล้วเก็บเอาไว้ก็เป็นความผิดสำเร็จ ส่วนการปลอมทางจิตใจตามมาตรา 267

จะสำเร็จเมื่อเจ้าพนักงานได้จดข้อความอันเป็นเท็จลงไปตามที่แจ้งแล้ว ถ้าเจ้าพนักงานไม่เชื่อและไม่ยอมจดลงไปก็เป็นความผิดฐานพยายามเท่านั้น ส่วนกรณีตามมาตรา 269 จะสำเร็จเมื่อผู้มีวิชาชีพเหล่านั้นได้ทำคาร์บอนของตนเสร็จสิ้นแล้ว และการกระทำครบองค์ประกอบความผิดข้ออื่น ๆ ด้วย แม้ว่าจะไม่ได้มีการนำไปใช้ก็เป็นความผิดสำเร็จเช่นเดียวกัน

3.3 หลักกฎหมายเกี่ยวกับการปลอมเอกสารของต่างประเทศ

เนื่องจากหลักกฎหมายเกี่ยวกับการปลอมเอกสารของต่างประเทศนั้นมีด้วยกันหลายประเทศ โดยเฉพาะการศึกษาในส่วนนี้จะเป็นการศึกษาในรายละเอียด จึงไม่สามารถที่จะศึกษาหลักกฎหมายของประเทศต่าง ๆ ได้เหมือนกับการการศึกษาโครงร่างกฎหมายเกี่ยวกับการปลอมเอกสาร ด้วยข้อจำกัดดังกล่าว ผู้เขียนจึงเลือกศึกษาหลักกฎหมายของประเทศอังกฤษและสหรัฐอเมริกา ซึ่งเป็นประเทศในระบบกฎหมายคอมมอนลอว์ โดยเห็นว่า การศึกษาหลักกฎหมายเกี่ยวกับการปลอมเอกสารของประเทศดังกล่าว จะเห็นความแตกต่างกับหลักกฎหมายของไทยดีกว่าการศึกษาหลักกฎหมายของประเทศในระบบกฎหมายซีวิลลอว์ด้วยกัน แต่ทั้งนี้ก็ได้หมายความว่า ผู้เขียนจะละเลยไม่ศึกษาหลักกฎหมายของประเทศในระบบซีวิลลอว์ เนื่องจากในการวิเคราะห์ปัญหาอันเกี่ยวกับการปลอมเอกสารในบทต่อไป จำเป็นที่จะต้องศึกษาหลักกฎหมายของประเทศในระบบนี้ด้วย เพื่อหาข้อสรุปข้อเสนอนั้นที่เหมาะสมกับปัญหาเหล่านั้น สำหรับหลักกฎหมายเกี่ยวกับการปลอมเอกสารของประเทศอังกฤษจะได้ศึกษาจาก The Forgery Act 1913 และ The Forgery and Counterfeiting Act 1981 ซึ่งเป็นกฎหมายที่บัญญัติในรูปของพระราชบัญญัติ ส่วนประเทศสหรัฐอเมริกาจะศึกษาจาก The Model Penal Code ซึ่งเป็นกฎหมายในรูปของประมวลกฎหมายอาญา

3.3.1 The Forgery Act 1913

ก่อนที่จะศึกษาการปลอมเอกสารตาม The Forgery Act 1913 ควรทำความเข้าใจกับความหมายของคำว่า " เอกสาร "(document) ว่าเหมือนหรือต่างกับความหมายตามหลักกฎหมายไทยหรือไม่ ซึ่งจากการศึกษาพบว่า The Forgery Act

1913 และกฎหมายอื่นก่อนหน้านี้ที่เกี่ยวข้องกับการปลอมเอกสารไม่ได้ให้ความหมายหรือคำจำกัดความของเอกสารเอาไว้เลย แม้แต่ในทางศาลก็มิได้ให้ความหมายเอาไว้เช่นเดียวกัน เพียงแต่มีคำวินิจฉัยความผิดเกี่ยวกับเอกสารที่น่าสนใจซึ่งสามารถใช้ศึกษาเกี่ยวกับการปลอมเอกสารได้ เช่น

คดี R. v. Closs (1858) นาย ก.ขายรูปวาดให้แก่นาย ข.โดยนาย ข.เซ็นชื่อของนาย ค.จิตรกรที่มีชื่อเสียงลงในภาพวาดนั้น นาย ก.ไม่ผิดปลอมเอกสาร เพราะความผิดปลอมเอกสารจะต้องเป็นการปลอมเอกสารหรือหนังสือ ซึ่งในกรณีนี้เป็นเพียงลักษณะ เครื่องหมายบนรูปวาดเพื่อระบุเป็นลักษณะ เฉพาะ ไม่ต่างกับการที่จิตรกรเขียนเครื่องหมายอื่นใดเพื่อรับรองว่าเป็นภาพวาดของเขานั่นเอง 35

คดี R.v.Smith (1858) นาย ก.ขายแป้งผงสำหรับทำขนมฟูโดยมีกระดาษพิมพ์ห่อเอาไว้ ซึ่งมีลักษณะเกือบจะเหมือนกับกระดาษที่ห่อแป้งผงของนาย ข. ดังนี้ นาย ก.ไม่ผิดปลอมเอกสาร เพราะกระดาษห่อเช่นนั้นไม่มีความหมายใด จึงไม่เป็นเอกสาร 36

อย่างไรก็ตาม Kenny ได้ให้คำแนะนำว่า ตามเจตนารมณ์ของกฎหมายปลอมเอกสารแล้ว เอกสารควรที่จะได้รับการพิจารณาว่าเป็นหนังสือ (writing) ในรูปแบบใด ๆ ที่ปรากฏบนวัตถุใด ๆ ซึ่งสื่อความหมายแสดงข้อความของบุคคลไม่ว่าจะเป็นข้อเท็จจริงหรือเรื่องที่สมมติขึ้นก็ตาม 37 แต่ไม่ได้หมายความว่า ถ้อยคำที่เขียนหรือพิมพ์ขึ้นจะเป็นเอกสารทั้งหมดควรที่จะพิจารณาถึงวัตถุประสงค์ในการทำหนังสือนั้นขึ้นมาด้วยเพื่อดูว่ามันแสดงถึงเหตุการณ์ (message) จริง ๆ หรือไม่ เช่น กรณีตัวหนังสือเขียนของผู้

35 L. B. Curzon, Criminal Law, 3rd ed. (Plymouth: Macdonald and Evans, 1980), pp. 203-204.

36 L. B. Curzon, Cases in Criminal Law, 2nd ed. (Plymouth: Macdonald and Evans, 1978), pp. 316-317.

37 L. B. Curzon, Criminal Law, p. 204.

สมัครสอบที่ตอบข้อสอบไม่เป็นเอกสารตามกฎหมายปลอมเอกสาร เพราะคำตอบของ เขาไม่ได้แสดงเหตุการณ์ เป็นแต่เพียงการแสดงความรู้และความสามารถของเขา เช่นเดียวกับคำตอบปัญหาคณิตศาสตร์หรือภาพวาดที่ผู้สมัครสอบวิชาสถาปัตยกรรมได้ทำขึ้น แต่ ลายเซ็นของผู้สมัครสอบเป็นเอกสาร เพราะมันเป็นการประกาศว่าลายมือเขียนหรือภาพ วาดนั้นเป็นงานของบุคคลซึ่งเป็นเจ้าของลายเซ็นที่เซ็นไว้ นี้ แต่ศาสตราจารย์ จิตติ ดิงศภัทย์ เห็นว่าน่าจะถือได้ว่าคำตอบข้อสอบก็เป็นข้อความอันเป็นการแสดงออกซึ่งความ คิดเห็นของผู้ตอบอันมีความหมายเป็นเอกสารได้เหมือนกัน 38

กรณีของลายมือชื่อที่บุคคลเขียนลงในสมุดสำหรับให้เขียนไว้เป็นที่ระลึกจะเป็น เอกสารหรือไม่ ปัญหาที่ไม่เคยมีการวินิจฉัย แต่ตามหลักกฎหมายอังกฤษแล้วควรจะเป็น เพราะ มันแสดงว่า(และจริง ๆ ก็เป็นความตั้งใจของผู้เขียนด้วย)เป็นคำประกาศซึ่งทำ ขึ้นโดยผู้ลงนามที่เขาได้เขียนชื่อของเขาไว้ที่นั่น แต่ลายเซ็นที่ตัดออกจากเอกสารอื่น (เช่น ตัดจากจดหมาย) และเก็บรวบรวมไว้ไม่อาจถือได้ว่าเป็นการแสดงเหตุการณ์อัน ใด 39 แต่ศาสตราจารย์ จิตติ ดิงศภัทย์ กลับมีความเห็นว่า ลายมือชื่อที่เขียนไว้โดย ว่างมีความหมาย เช่น ดาราภาพยนตร์ลงลายมือชื่อให้แฟนในสมุดรวบรวมลายมือชื่อไม่เป็น เอกสาร 40

กล่าวโดยสรุป หนังสือหรือลายลักษณ์อักษร (writing) ที่จะเป็นเอกสารได้ จะต้องมีส่วนสำคัญดังนี้คือ 41

1. ต้องแสดงข้อความของบุคคลปรากฏออกมาในรูปแบบที่ถาวรมากกว่าการใช้

38 จิตติ ดิงศภัทย์, กฎหมายอาญา ภาค 2 ตอน 1, หน้า 1830.

39 J. W. Cecil Turner, Kenny's Outlines of Criminal Law, 19th ed. (London: Cambridge University Press, 1966), p. 387.

40 จิตติ ดิงศภัทย์, กฎหมายอาญา ภาค 2 ตอน 1, หน้า 1830.

41 Kenny, Outlines of Criminal Law (Great Britain: University of Cambridge, 1962), p. 372.

เสียงพูด และการสื่อความหมายที่เกิดจากการกระทำของบุคคลนั้น หากความหมายปรากฏขึ้นเอง เช่น เครื่องกลทำให้ปรากฏขึ้นมาโดยอัตโนมัติ ปรอทแสดงสภาพอากาศ เครื่องชั่งตวงวัดต่าง ๆ ได้แก่ การแสดงปริมาณน้ำมันที่เต็ม การแสดงระยะทางในรถแท็กซี่ นาฬิกาบอกเวลา และเครื่องคำนวณ เหล่านี้ไม่ใช่ออกสาร

2. ต้องแสดงข้อความไปยังบุคคลที่สามารถเข้าใจได้ ตัวอย่าง เช่น รูปภาพหรือภาพเขียนเป็นงานศิลปะไม่ใช่ออกสารเพราะเป็นการแสดงอารมณ์ให้ผู้ดูเกิดมโนภาพไม่ก่อความหมายให้ปรากฏขึ้นอันเป็นการแสดงเหตุการณ์แต่อย่างใด แต่ก็อาจมีการให้ความหมายโดยแสดงออกเป็นภาพได้เหมือนกัน

3. การปรากฏความหมายบนกระดาษหรือวัตถุอื่นโดยการกระทำของบุคคลตามกฎหมายอังกฤษนั้นไม่จำเป็นต้องปรากฏเป็นการยืนยันตลอดไป เพียงแต่ปรากฏอยู่ชั่วคราวก็ได้ เช่น ควันที่ทาตัวอักษรในอากาศ เป็นต้น

การกระทำที่เป็นการปลอมตามความหมายแห่งพระราชบัญญัตินี้

เอกสารปลอมมาได้ด้วย การแก้ไขเปลี่ยนแปลงแต่ต้องเป็นการแก้ไขเปลี่ยนแปลงในส่วนสำคัญของเอกสาร เช่น การเปลี่ยนแปลงที่มีผลทำให้ความหมายของเอกสารเปลี่ยนไปด้วย ตาม The Forgery Act 1913 มาตรา 1(2) บัญญัติว่า "เอกสารจะปลอมตามความหมายแห่งพระราชบัญญัตินี้ ถ้าทั้งหมดหรือบางส่วนที่สำคัญแสดงให้ปรากฏว่า ทาโดย หรือในนามหรือเนื่องจากบุคคลที่เอกสารแสดงว่าทาโดยบุคคลนั้นหรือการอนุญาตของบุคคลนั้นหรือทาในเวลาหรือสถานที่ซึ่งเป็นสาระสำคัญหรือในกรณีที่เอกสารนั้นถูกระบุด้วยจำนวนหรือเครื่องหมายซึ่งเป็นของปลอมและโดยเฉพาะอย่างยิ่ง เอกสารจะปลอม

(ก) ถ้ามีการแก้ไขเปลี่ยนแปลงในส่วนสำคัญไม่ว่าโดยการเพิ่มเติม แทรก ลบ ชิดฆ่า ถอน หรือวิธีอื่นใด

(ข) ถ้าส่วนสำคัญทั้งหมดหรือบางส่วนนั้นแสดงปรากฏว่า ทาโดยหรือในนามของบุคคลที่สมมติขึ้นหรือบุคคลที่เสียชีวิตแล้ว

(ค) ถ้าแม้เอกสารทำในนามของบุคคลที่มีตัวตนอยู่จริง ซึ่งเอกสารนั้นทำโดยเขา หรือการอนุญาตของเขาโดยเจตนาให้เอกสารนั้นถูกใช้ในฐานะที่ทำขึ้นมาโดยบุคคลบางคนไม่ว่ามีตัวตนอยู่จริง หรือสมมติขึ้นซึ่งนอกเหนือไปจากบุคคลที่ทำ หรืออนุญาตให้ทำเอกสารนั้น

การออกเช็คล่วงหน้า (Post-dated cheque) ไม่ถือว่าเป็นการทำเอกสารในเวลาและสถานที่อันเป็นเท็จ จึงไม่เป็นการปลอมเอกสาร วันที่ในเช็คเป็นวันที่เช็คมีผลตามกฎหมายซึ่งไม่จำเป็นต้องเป็นวันที่เขียนเช็คนั้น เช็คล่วงหน้าเป็นวิธีการได้เงินโดยการชำระเครดิตและผู้กระทำให้ไม่ผิดปลอมเอกสาร แม้เขาเจตนาฉ้อฉลที่จะได้รับสินค้าจากผู้รับเช็คซึ่งไม่ได้ส่ง เกิดถึงวันที่ล่วงหน้าที่ลงไว้ นั้น แต่เขาอาจผิดฐานได้ทรัพย์มาโดยการหลอกลวง 42

กรณีตาม (ก) ไซ้กับการแก้ไขเปลี่ยนแปลงในเอกสารที่สร้างขึ้นโดยบุคคลอื่น แต่ก็ยังสามารถไซ้กับกรณีเอกสารนั้นเป็นของบุคคลที่แก้ไขนั่นเองด้วย ซึ่งเป็นไปตามกรณีที่มีการแก้ไขเปลี่ยนแปลงทำขึ้นภายหลังจากที่เอกสารมีผลแล้วอย่างใดอย่างหนึ่ง ไม่ใช่ว่าการแก้ไขเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นก่อนการกระทำที่ถือว่าสมบูรณ์แล้ว อย่างไรก็ตาม การแก้ไขเปลี่ยนแปลงต่อมาอาจไม่เป็นปลอมเสมอไป เพราะถือว่ามันไม่ก่อให้เกิดผลสำคัญทางกฎหมายเว้นแต่มันจะมีผลกระทบต่อความหมายของเอกสารไม่ว่าทางใดก็ตาม

แต่การกระทำที่เป็นการปลอมเอกสารไม่จำเป็นต้องเป็นดังกล่าวยังต้นเท่านั้น เนื่องจาก Criminal Justice Act 1925 มาตรา 35(1) บัญญัติว่า "เอกสารอาจเป็นเอกสารปลอมตามเจตนารมณ์ของ The Forgery Act 1913 แม้ไม่ได้เป็นการปลอมในลักษณะดังระบุไว้ในมาตรา 1(2) ก็ตาม

ลักษณะการปลอมที่แสดงออกมาต้องไม่ใช่ว่าการปลอมในเนื้อหา แต่เป็นการ

42 Glanville Williams, Textbook of Criminal Law (London: Stevens & Sons, 1978), p. 862.

ปลอมานความหมายที่แสดงออกมา เอกสารต้องไม่เพียงแต่พูดโกหกเท่านั้น แต่มันต้องเป็นการโกหกเกี่ยวกับตัวมันเองด้วย ดังนั้น เอกสารเท็จจึงไม่เป็นเอกสารปลอม ถ้าหากมันเพียงกล่าวโกหกเกี่ยวกับเนื้อหาภายนอกเท่านั้น โดยไม่ได้กล่าวโกหกเกี่ยวกับตัวมันเองเลย เช่น

คดี R. v. Dodge และ Harris (1972) นาย ก. ชักจูงนาย ข. ให้เงินเขายืมโดยอ้างว่า นาย ค. เป็นหนี้เขาอยู่ 24,000 ปอนด์ เพื่อให้นาย ข. เกิดความมั่นใจขึ้น นาย ก. จึงได้นำพันธบัตรซึ่งลงนามโดยนาย ค. เป็นเงิน 10,000 ปอนด์ มาแสดงต่อนาย ข. ซึ่งความจริงแล้ว นาย ค. ไม่ได้เป็นหนี้เงินนาย ก. แต่นาย ค. ได้ลงนามในพันธบัตรเพื่อให้นาย ข. เกิดความมั่นใจเท่านั้น นาย ก. และนาย ค. ถูกตัดสินลงโทษปลอมเอกสาร แต่ต่อมาศาลพิพากษาถูกกลับโดยมีการพิจารณาว่า แม้พันธบัตรจะเป็นเท็จแต่มันไม่ได้กล่าวโกหกเกี่ยวกับตัวมันเองเลย

ตัวอย่างเอกสารที่มีเนื้อหาเป็นเท็จ และยังคงกล่าวโกหกเกี่ยวกับตัวมันเองในบางส่วนสำคัญ ได้แก่

ก) เอกสารที่แสดงว่าส่งงานเวลา ซึ่งความจริงแล้วไม่ได้ส่งงานเวลานั้นโดยเจตนาเกี่ยวกับเวลาเป็นสาระสำคัญ เช่น

คดี R. v. Riley (1896) นายโรเลย์เจ้าหน้าที่ไปรษณีย์ได้ส่งโทรเลขไปยังผู้รับแห่งม้าซึ่งโทรเลขนั้นแสดงว่าส่งที่สำนักงานสาขาในแมนเชสเตอร์ เวลา 2.40 น. และสำนักงานใหญ่ได้รับโทรเลขเพื่อส่งให้แก่เจทท์ทันเวลา 2.51 น. ม้าแข่งเริ่มวิ่งเมื่อเวลา 2.45 น. ซึ่งความจริงแล้ว โทรเลขไม่เคยมีการยื่นส่งที่สำนักงานสาขาเลย แต่ถูกส่งโดยโรเลย์จากสำนักงานใหญ่ภายหลังจากทราบผลการแข่งขันแล้ว ศาลพิจารณาว่า โทรเลขเป็นเอกสารปลอม 43

ข) ถ้าเอกสารแสดงว่าถูกทำโดยบุคคลที่ไม่ได้ทำมันขึ้นจริง เช่น

43 E. R. Baker and F. B. Dodge, Criminal Law, 6th ed. (London: Butterworths, 1980), p. 178.

คดี Mead v. Young (1790) ตัวแลกเงินจ่ายให้แก่นาย ก. หรือจ่ายตามคำสั่งของนาย ก. ตกมาอยู่ในความครอบครองของอีกบุคคลหนึ่งซึ่งมีชื่อเหมือนกันและผู้นั้นได้สลักหลังลายมือชื่อของเขาลงในตัวฉบับนั้น ทั้งนี้บุคคลผู้นั้นมีความผิดปลอมเอกสาร

ค) ถ้าบุคคลมีอำนาจกรอกข้อความในเอกสาร แต่กรอกเกินกว่าอำนาจที่ได้รับมอบ เช่น

คดี R. v. Wilson (1847) นาย ก. นายจ้างของนาย ข. เชื้อนเช็ดและเว้นจำนวนเงินเอาไว้ ซึ่งนาย ก. สั่งให้นาย ข. กรอกจำนวนเงินที่กำหนดลงในเช็คเอง นาย ข. ได้กรอกจำนวนเงินเกินกว่าที่ได้รับมอบอำนาจ นาย ข. ผิดปลอมเอกสาร

กรณีการนำชื่อแฉงเพียงแต่สมมติชื่อ และเซ็นชื่อที่สมมติโดยปราศจากเจตนาฉ้อฉลไม่เป็นการปลอมเอกสาร แม้ว่าการทำเช่นนั้นอาจเป็นการฉ้อฉลในกรณีอื่นก็ตาม เพราะการปลอมเอกสารจะไม่เกิดขึ้นเว้นแต่เอกสารนั้นจะเป็นเท็จส่วนตัวมันเอง และได้รับความเชื่อถืออันเนื่องมาจากความเท็จนั้น เช่น

คดี R. v. Martin (1879) นาย ก. ซึ่งเป็นที่รู้จักของนาย ข. เป็นอย่างดี ได้ซื้อสินค้าจากนาย ข. แล้วออกเช็คให้ต่อนาย ข. โดยชื่อบลอม และรู้ว่าเช็คฉบับนั้นจะได้รับการปฏิเสธการจ่ายเงิน นาย ก. ไม่ผิดปลอมเอกสาร เพราะเขาไม่ได้ทำเอกสารปลอม เนื่องจากเช็คมีการออกและรับไว้ในฐานะเป็นเช็คของเขาเอง 44

การละเว้นข้อความ (omission) ถ้ากระทำก่อนลงนามในเอกสารจะไม่ทำให้อเอกสารฉบับนั้นเป็นเอกสารปลอม เพราะเอกสาร คือ สิ่งที่ถูกผู้เสียหายได้ลงลายมือชื่อไว้ ณ สถานนั้นเอง เช่น คดี R. v. Collins (1843) แต่ถ้าวการละเว้นข้อความกระทำภายหลังที่เอกสารได้ลงนามแล้ว เอกสารนั้นจะเป็นเอกสารปลอม เช่น บุคคลเซ็นชื่อของเขาไว้ที่ปลายกระดาษบันทึกเพื่อทำให้เลขานุการของเขาพิมพ์ข้อความที่สั่งไว้และตัวเลขานุการได้ละเว้นการพิมพ์ถ้อยคำบางอย่างไปโดยเจตนาซึ่งมีผลให้จดหมายนั้นไม่เป็น

44 Cross and Jones, Cases on Criminal Law (London: Butterworths, 1949), pp. 172-173.

ข่าวสารที่แท้จริงของผู้ลงนาม 45

ตามเจตนารมณ์แห่งพระราชบัญญัติฉบับนี้ เอกสารจะทำเป็นภาษาคำสำคัญ การปลอมอาจสมบูรณ์ได้แม้ว่าเอกสารเมื่อถูกปลอมจะไม่สมบูรณ์ หรือไม่ได้รับความหมายในฐานะ เอกสารตามที่กำหนดไว้ในกฎหมายก็ตาม

เจตนา

นอกจากการกระทำที่เป็นการปลอมเอกสารดังกล่าวมาแล้ว ผู้กระทำจะต้องมีเจตนาในการปลอมเอกสารด้วยซึ่งแบ่งออกได้เป็น 2 กรณี คือ หากเป็นเอกสารเอกชนจะต้องมีเจตนาฉ้อฉล (defraud) แต่ถ้าเป็นเอกสารมหาชนแล้วต้องมีเจตนาฉ้อฉล หรือ หลอกลวง (deceive) การหลอกลวง คือ การชักจูงบุคคลให้เชื่อว่า สิ่งนั้นเป็นของจริง และผู้กระทำรู้หรือเชื่อว่าสิ่งนั้นเป็นของปลอม ส่วนการฉ้อฉล คือ การชักจูงบุคคลให้กระทำเพื่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้ถูกชักจูง กล่าวโดยสรุป การหลอกลวงเป็นการชักจูงภาวะแห่งจิตใจ (state of mind) ส่วนการฉ้อฉลเป็นการชักจูงในด้านการกระทำ (course of action)

การกระทำผิดปลอมเอกสารไม่ว่าจะโดยเจตนาฉ้อฉล หรือ เจตนาหลอกลวงไม่จำเป็นต้องเจตนาฉ้อฉลหรือหลอกลวงบุคคลใดโดยเฉพาะ เพียงแต่มีเจตนาเช่นนั้นก็เพียงพอแล้ว นอกจากนี้ การปลอมโดยเจตนาฉ้อฉลไม่จำเป็นต้องเกิดความเสียหายทางการเงิน เช่น

คดี R. v. Basse (1931) ผู้ติดยาเสพติดคนหนึ่งปลอมใบสั่งยาของแพทย์ เพื่อให้เขาสามารถรับยาจากผู้รับยาผู้หนึ่ง ดังนี้ถือว่า เขามีเจตนาฉ้อฉลแล้วแม้ว่าเขามีความตั้งใจที่จะจ่ายเงินให้แก่ผู้รับยาผู้นั้นเต็มตามราคา และไม่มีใครต้องได้รับความ

45 J. W. Cecil Turner, Kenny's Outlines of Criminal Law, p. 390.

เสียหายทางการเงินแต่อย่างใด

แต่การเขียนหรือการแก้ไขเปลี่ยนแปลงหากกระทำโดยสุจริตว่าบุคคลผู้นั้นมีสิทธิที่จะกระทำได้ก็มิเป็นความผิดปลอมเอกสาร แม้ตามความจริงแล้ว บุคคลผู้นั้นไม่มีสิทธิที่จะกระทำเช่นว่านั้นก็ตาม

3.3.2 The Forgery and Counterfeiting Act 1981

เอกสารตาม The Forgery Act 1913 ใช้คำว่า "document" แต่ตาม Act ฉบับนี้ให้คำที่มีความหมายลึกซึ้งกว่า คือ "ตราสาร" (instrument) โดยได้มีการให้ความหมายไว้ในมาตรา 8(1) ดังนี้ 46

- (ก) เอกสาร (document) ใด ๆ ไม่ว่าเป็นลักษณะที่มีรูปแบบหรือไม่มีรูปแบบ เฉพาะ
- (ข) แสตมป์ใด ๆ ที่ออกหรือจำหน่ายโดยที่ทำการไปรษณีย์
- (ค) อักษรแสตมป์ภายในประเทศ และ
- (ง) แผ่นดิสก์ เทป ซาวนด์แทรค หรือ อุปกรณ์อื่นใดซึ่งใช้บันทึกหรือเก็บข้อมูล ข่าวสารโดยวิธีแมคคานิค อิเล็กทรอนิกส์ หรือวิธีอื่น ๆ

อย่างไรก็ตาม Act ฉบับนี้ก็ได้ให้ความหมายของคำว่า "document" ที่ใช้ ในข้อ(ก)แต่อย่างใด เอกสารที่จะเป็นตราสารได้จะต้องมีลักษณะมากกว่าการให้ข้อมูล ข่าวสาร โดยจะต้องมีลักษณะที่ว่า ข้อความที่อยู่บนเอกสารนั้นจะต้องมุ่งให้เกิดการปฏิบัติตามในแนวทางใดแนวทางหนึ่งด้วยโดยมีผลกระทบสิทธิ หรือ ประโยชน์ของบุคคลบางคน หรือหลายคน

ตามมาตรา 9 แห่ง Act ฉบับนี้บัญญัติถึงการกระทำที่หาตราสารปลอมมาไว้

46 Glanville Williams, Textbook of Criminal Law, 2nd ed. (London: Stevens & Sons, 1983), p. 897.

ดังนี้

- (ก) ถ้ามันอ้างว่าถูกทำนรูปแบบซึ่งบุคคลหนึ่งได้ทำขึ้น ทั้งที่ความจริงแล้ว บุคคลนั้นไม่ได้ทำนรูปแบบดังกล่าว
- (ข) ถ้ามันอ้างว่าถูกทำนรูปแบบซึ่งบุคคลหนึ่งอนุญาตให้ทำขึ้น ทั้งที่ความจริงแล้วบุคคลนั้นไม่ได้อนุญาตให้ทำนรูปแบบดังกล่าว
- (ค) ถ้ามันอ้างว่าถูกทำนด้วยคำซึ่งบุคคลหนึ่งได้ทำขึ้น ทั้งที่ความจริงแล้ว บุคคลนั้นไม่ได้ทำนด้วยคำดังกล่าว
- (ง) ถ้ามันอ้างว่าถูกทำนด้วยคำซึ่งบุคคลหนึ่งอนุญาตให้ทำขึ้น ทั้งที่ความจริงแล้ว บุคคลนั้นไม่ได้อนุญาตให้ทำนด้วยคำดังกล่าว
- (จ) ถ้ามันอ้างว่าถูกแปลงในลักษณะใด ๆ โดยบุคคลหนึ่ง ทั้งที่ความจริงแล้ว บุคคลนั้นไม่ได้อนุญาตให้ทำนด้วยคำดังกล่าว
- (ฉ) ถ้ามันอ้างว่าถูกแปลงในลักษณะใด ๆ โดยบุคคลหนึ่งอนุญาตให้ทำขึ้น ทั้งที่ความจริงแล้ว บุคคลนั้นไม่ได้อนุญาตให้แปลงในลักษณะดังกล่าว
- (ช) ถ้ามันอ้างว่าถูกทำหรือแปลงในวันหรือในสถานที่ หรือในสถานการณ์ใด ทั้งที่ความจริงแล้ว มันไม่ได้ถูกทำหรือแปลงในวันหรือในสถานที่หรือในสถานการณ์ดังกล่าว
- (ซ) ถ้ามันอ้างว่าถูกทำหรือแปลงโดยบุคคลที่มีตัวตนจริง แต่ความจริงแล้ว เขามิ่มีตัวตนอยู่จริง

คำจำกัดความของ "การปลอม" ที่ทำไว้ในมาตรา 9 นี้จะ ละเอียดและครอบคลุม แนวความคิดที่ว่า เอกสารต้องไม่เพียงกล่าวโกหก แต่มันต้องกล่าวโกหกเกี่ยวกับตัวมันเองด้วย นอกจากนี้ การปลอมอาจกระทำได้โดยการละเว้นได้ซึ่งการละเว้นเพื่อให้เกิดเอกสารปลอมจะต้องก่อให้เกิดผลตามมาตรา 9(1) คือ เอกสารนั้นจะต้องกล่าวโกหกเกี่ยวกับตัวมันเอง

ปัญหาที่ควรวินิจฉัย คือ การได้ลายมือชื่อของบุคคลอื่นมาโดยการฉ้อลนั้นจะเป็นการปลอมเอกสารหรือไม่ ในเรื่องนี้สามารถวินิจฉัยได้ 2 กรณี คือ การฉ้อลด้วยการชักจูงบุคคลให้เข้าใจผิดในข้อความในเอกสารหรือชักจูงในมูลเหตุทำให้ลงลายมือชื่อ (fraud in the inducement) กับการฉ้อลด้วยการเข้าใจผิดในสภาพของเอกสาร (fraud

in the factum) ตัวอย่างกรณีแรก เช่น การหลอกลวงผู้อื่นให้หลงเชื่อว่า ผู้ลงนามในตั๋วสัญญาใช้เงินจะได้รับประโยชน์จากการออกตัวนั้นซึ่งผู้ลงนามรู้ดีว่าเขากำลังลงนามในเอกสารใดและตั้งใจที่จะลงนามเช่นนั้นแม้ว่าความตั้งใจดังกล่าวจะเกิดจากการชักจูงก็ตาม ดังนี้ ผู้ที่ลงนามสามารถยกข้อต่อสู้กับบุคคลที่มาฉ้อฉลเขาได้รวมทั้งบุคคลที่ไม่มีฐานะที่เหนือกว่าเขา แต่ไม่อาจยกข้อต่อสู้ดังกล่าวได้ หากเอกสารนั้นได้ถูกเปลี่ยนมือไปสู่ผู้ทรงที่ชอบด้วยกฎหมาย อย่างไรก็ตาม เอกสารฉบับดังกล่าวก็ไม่ใช่เอกสารปลอมเนื่องจากมันยังเป็นตั๋วสัญญาใช้เงินของผู้ลงนามโดยไม่ว่าเขาจะสามารถยกข้อต่อสู้ได้หรือไม่ ผู้กระทำการฉ้อฉลจึงไม่มีความผิดปลอมเอกสาร 47

ตัวอย่างในกรณีหลัง เช่น การนำสัญญาตัวแทนต่างฉบับมาให้ผู้อื่นลงนามหลังจากที่เขาได้ตัดสินใจที่จะลงนามในเอกสารฉบับหนึ่งแล้วโดยเอกสารอีกฉบับหนึ่งถูกนำมาแทนที่สัญญาตัวแทนฉบับแรกโดยอาศัยความไวของมือพลิกแพลงลับเปลี่ยน และลายมือชื่อของผู้ลงนามได้มาปรากฏอยู่ในเอกสารอีกฉบับหนึ่งโดยไม่ทราบว่าได้มีการลับเปลี่ยนเกิดขึ้นซึ่งในกรณีนี้ผู้ลงนามไม่มีเจตนาลงนามในเอกสารฉบับหลัง ในเรื่องการปลอมเอกสารไม่จำเป็นที่ผู้กระทำความผิดจะต้องเป็นผู้ทำเอกสารปลอมเองก็ได้ หากเขาได้เอกสารปลอมที่ถูกทำขึ้นมาก็เป็นการเพียงพอต่อความผิดแล้ว การฉ้อฉลด้วยการทำให้เข้าใจผิดในสภาพของเอกสารจึงเป็นการปลอมเอกสารซึ่งเป็นความเห็นดั้งเดิม แต่แนวโน้มของการวินิจฉัยในปัจจุบันได้มองข้ามความแตกต่างระหว่างการได้ลายมือชื่อของผู้อื่นมา โดยการฉ้อฉลทั้งสองรูปแบบนี้ แม้จริง ๆ แล้วมันจะมีความแตกต่างกันอยู่ก็ตาม ดังนั้นการได้ลายมือชื่อของผู้อื่นมาโดยการฉ้อฉลไม่ว่าแบบใดก็ไม่เป็นการปลอมเอกสาร 48

เจตนาในการกระทำความผิด

47 Rollin M. Perkins and Ronald N. Boyce, Criminal Law, 3rd ed. (New York: The Foundation Press, Inc., 1982), pp. 422-423.

48 Ibid., pp. 423-424.

การกระทำหรือละเว้นการกระทำดังกล่าวมาแล้วข้างต้นจะต้องมีเจตนาชักจูงให้เกิดความเสียหาย (prejudice) แก่บุคคล ซึ่งหากเกิดพฤติการณ์เช่นว่านี้แล้วจะเกิดผลอย่างใดอย่างหนึ่งดังบัญญัติไว้ในมาตรา 10 คือ 49

1. ให้บุคคลต้องสูญเสียเงินสิ่งเหล่านี้
 - ก. สูญเสียทรัพย์สินไม่ว่าชั่วคราวหรือถาวร หรือ
 - ข. สูญเสียโอกาสที่จะได้รับค่าตอบแทนหรือค่าตอบแทนที่สูงกว่า หรือ
 - ค. สูญเสียโอกาสที่จะได้รับประโยชน์ทางการเงินนอกเหนือจากค่าตอบแทน
2. ให้บุคคลได้รับโอกาสเงินสิ่งเหล่านี้
 - ก. ได้รับค่าตอบแทน หรือค่าตอบแทนที่สูงกว่าจากเขา หรือ
 - ข. ได้รับประโยชน์ทางการเงินจากเขานอกเหนือจากค่าตอบแทน
3. ให้บุคคลยอมรับตราสารปลอมหรือสำเนาตราสารปลอมในฐานะที่เป็นของจริงในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติหน้าที่ของเขา

การสูญเสีย (loss) ในที่นี้ หมายความว่ารวมถึง การไม่ได้รับสิ่งที่บุคคลนั้นอาจได้และการเสียสิ่งของที่บุคคลนั้นมีไป ความเสียหาย (prejudice) อาจแบ่งออกได้เป็น 2 ชนิด คือ การก่อให้เกิดความเสียหายทางการเงิน และการก่อให้เกิดการกระทำที่ขัดต่อหน้าที่อันเนื่องมาจากการต้องรับตราสารที่ปลอม ซึ่งหน้าที่ในที่นี้หมายถึง หน้าที่ตามกฎหมายซึ่งรวมถึงหน้าที่ตามสัญญาและหน้าที่ที่กำหนดขึ้นโดยกฎหมายแห่งสัญญาด้วยแต่ไม่หมายความรวมถึงหน้าที่ทางสังคมหรือหน้าที่ตามปกติ แต่ถ้าเอกสารนั้นไม่ได้ใช้เพื่อชักจูงบุคคลให้ทำการฝ่าฝืนหน้าที่ของเขาแล้ว ผู้กระทำก็จะต้องไม่มีความผิด นอกจากนี้ยังมีบทบัญญัติพิเศษเกี่ยวกับการหลอกลวงเครื่องจักรกล (machine) โดยใช้ตราสารปลอมเพื่อให้เครื่องจักรตอบสนองเสมือนว่าเป็นตราสารจริงดังบัญญัติไว้ในมาตรา 10(3) และ 10(4) ซึ่งผลความเสียหายที่เกิดขึ้น จะต้องได้รับการปฏิบัติเสมือนเป็นการกระทำที่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่บุคคล และความเสียหายที่ได้รับจากการใช้ตราสารปลอมหลอกลวง

49 J. C. Smith and Brain Hogan, Criminal Law, 6th ed. (London: Butterworths, 1988), pp. 655-656.

เครื่องจักรกลไม่จำกัดเฉพาะแต่ความเสียหายทางการเงินเท่านั้น แต่ยังรวมถึงการทำ
 หน้าที่เครื่องจักรกลกระทำการฝ่าฝืนหน้าที่ของมันด้วย เช่น นาย ก.ทำบัตรปลอมที่จะใช้
 กับเครื่องจักรกลเพื่อผ่านเข้าไปยังสถานที่แห่งหนึ่ง โดยเครื่องจักรกลนั้นได้มีการจัดทำ
 โปรแกรมมาหัดตอบสนองต่อบุคคลที่ได้รับอนุญาตให้ผ่านเข้ามาเท่านั้น แต่บัตรปลอมเป็น
 ตราสารปลอมที่หลอกหลวงหรือชักจูงให้เครื่องจักรกระทำการฝ่าฝืนหน้าที่ของมัน ซึ่งเป็น
 ความเสียหายตามความหมายของบทบัญญัติดังกล่าวข้างต้นแล้ว

3.3.3 The Model Penal Code

The Model Penal Code เป็นประมวลกฎหมายอาญาของประเทศสหรัฐ
 อเมริกาซึ่งบทบัญญัติเกี่ยวกับการปลอมเอกสารมีบัญญัติไว้ตามมาตรา 224.1 แต่มาตรา
 ดังกล่าวนี้นี้มีคำบัญญัติแต่เฉพาะการปลอมเอกสารเท่านั้น ยังรวมการปลอมเงินตรา การ
 ใช้เอกสารปลอมและเงินตราปลอมเข้าไว้ตามมาตราเดียวกันด้วย โดยเงินตรานั้นอยู่ใน
 ความหมายของคำว่า "หนังสือ" (writing) ซึ่งมาตรานี้มีหลักกฎหมายดังนี้คือ 50

" บุคคลต้องรับผิดฐานปลอมเอกสาร ถ้าบุคคลนั้นโดยเจตนาที่จะฉ้อฉลหรือ
 หาความเสียหายแก่ผู้อื่น หรือโดยรู้ว่าเขากำลังสนับสนุนการฉ้อฉล หรือความเสียหายซึ่ง
 กระทำโดยบุคคลอื่น โดยการ

- ก) แก้วไขเบรียนแปลงหนังสือใด ๆ ของบุคคลอื่นโดยปราศจากอำนาจ
- ข) ทำขึ้นใหม่ ทำให้สมบูรณ์ จัดการ รับรอง ออก หรือโอน หนังสือใด ๆ
 เพื่ออ้างแสดงว่าเป็นการกระทำของอีกบุคคลหนึ่งซึ่งไม่มีอำนาจกระทำ หรือถูกทำขึ้นให้มี
 ผลตามกฎหมายในเวลาหรือสถานที่ หรือในลำดับเหตุการณ์ที่ต่างจากที่เป็นจริง หรือเป็น
 สาเนาของต้นฉบับเมื่อไม่มีต้นฉบับเช่นว่านั้นอยู่จริง หรือ
- ค) ใช้หนังสือใด ๆ ซึ่งเขารู้ว่าปลอมขึ้นในลักษณะที่ระบุไว้ใน ก) หรือ ข) "

50 Model Penal Code: Official Draft and Explanatory Notes
 (Philadelphia: The American Law Institute, 1985), pp. 153-154.

หลักกฎหมายเกี่ยวกับการปลอมของประเทศไทยสหรัฐอเมริกาแล้วว่ามีต่างกับประเทศอังกฤษเท่าใดนัก เนื่องจากระบบกฎหมายของประเทศไทยมีการมาจากประเทศอังกฤษ ซึ่งเอกสารที่ปลอมนั้นจะต้องเป็นเอกสารที่เข้ามามีแต่เพียงข้อความที่เป็นเท็จเท่านั้น แต่จะต้องเป็นการกล่าวเท็จหรือปกหนกเกี่ยวกับตัวมันเองด้วย และแม้ว่าเอกสารนั้นจะไม่ได้หลอกลงในตัวผู้ทำเอกสารก็ตาม แต่ถ้าเอกสารได้ทำขึ้นโดยมีข้อความที่ไม่ตรงกับความจริงในเรื่องของเวลาหรือสถานที่ก็เป็นการปลอมเอกสาร

จากหลักกฎหมายปลอมเอกสารของประเทศไทยระบบกฎหมายคอมมอนลอว์ เมื่อวิเคราะห์เปรียบเทียบกับหลักกฎหมายของประเทศไทยแล้วจะพบว่า ความหมายของคำว่า "เอกสาร" ของไทยมีความหมายที่กว้างกว่า เนื่องจากหากเป็นกระดาษหรือวัตถุอื่นใดซึ่งได้ทำที่ปรากฏความหมายด้วยตัวอักษร ตัวเลข ผัง หรือแผนแบบอย่างอื่น จะเป็นโดยวิธีพิมพ์ ภาพถ่ายหรือวิธีอื่นอันเป็นหลักฐานแห่งความหมายนั้น ก็นับว่าเป็นเอกสารทั้งสิ้น แต่เอกสารตามกฎหมายคอมมอนลอว์จะต้องทำขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์ที่จะสร้างก่อ โอน เปลี่ยนแปลง หรือ ระงับสิทธิ 51 กล่าวคือ ต้องมีคุณค่าทางกฎหมายด้วย (legal value) เช่น สัญญากู้หรือใบเสร็จรับเงิน เป็นต้น แต่จดหมายรักไม่ใช่อเอกสารตามกฎหมายคอมมอนลอว์ นอกจากนี้เอกสารตามกฎหมายที่มีคุณค่าหรือก่อสิทธิทางกฎหมายจะเป็นกฎหมายแพ่งหรือกฎหมายมหาชนก็ได้แต่เอกสารสิทธิตามกฎหมายไทยจะต้องเป็นสิทธิทางแพ่ง ในส่วนของ "การปลอม" ตามกฎหมายไทยจะมีความหมายแคบกว่าโดยมุ่งเน้นเฉพาะความมีอยู่ของเอกสาร ส่วนข้อความในเอกสารนั้นจะเป็นเท็จหรือจริงไม่สำคัญ แต่การปลอมตามกฎหมายคอมมอนลอว์นั้นมุ่งถึงข้อความในเอกสารด้วย โดยรวมเอาเอกสารที่มีข้อความไม่ตรงกับความจริงเป็นเอกสารปลอมอีกอย่างหนึ่ง นอกเหนือจากการปลอมอันเนื่องมาจากความไม่จริงในตัวตนของเอกสาร

51 Glanville Williams, Textbook of Criminal Law, p. 897.